

Minttu-Emilia Harju ja Henna Koivuniemi

Englannin kielirikasteisuus varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö

Syksy 2019

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Varhaiskasvatuksen opettaja

Tekijä: Minttu-Emilia Harju ja Henna Koivuniemi

Työn nimi: Englannin kielirikasteisuus varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja: Tarja Tapio

Vuosi: 2019

Sivumäärä: 55

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, mitä on kielirikasteinen varhaiskasvatus kasvat-
tajien näkökulmasta sekä miten kielirikasteinen varhaiskasvatus suunnitellaan ja toteute-
taan päiväkodeissa. Tutkimukseen osallistui kaksi kielirikasteisella toiminnalla varustettua
päiväkotia. Opinnäytetyömme on toteutettu yhteistyössä Seinäjoen kaupungin Let's Learn
– englannin ensiaskelaita –varhaiskasvatushankkeen kanssa.

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä
käytettiin haastatteluita ja havainnointia. Tutkimuksessa haastateltiin viittä (5) varhaiskas-
vatuksen ammattilaista. Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluita. Havain-
noinnin kohteena olivat lapsiryhmät ja päiväkodin tilat. Opinnäytetyön teoreettinen viiteke-
hys on jaettu kielirikasteiseen varhaiskasvatukseen ja lapsen kielelliseen kehitykseen.
Tässä tutkimuksessa kielirikasteisella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan englannin kielellä
toteutettua toimintaa. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä olivat: Mitä on kielirikasteinen var-
haiskasvatus? Miten kielirikasteinen varhaiskasvatus suunnitellaan ja toteutetaan?

Tutkimustuloksista selvisi, että kasvattajat kokevat kielirikasteisen varhaiskasvatuksen ole-
van osa päiväkodin arkea. Englanninkielinen toiminta toteutuu sekä suunnitellusti että hu-
omaamattomasti. Toiminnassa käytetyt menetelmät vaihtelevat kasvattajien välillä, sillä he
ovat pääosin itse vastuussa kielirikasteisen varhaiskasvatuksen suunnittelusta. Kasvattajat
toivovat valmiita materiaaleja helpottamaan suunnittelutyötä.

Avainsanat: kielirikasteinen varhaiskasvatus, kielellinen kehitys, varhaiskasvattaja

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services, Early Childhood Education

Authors: Minttu-Emilia Harju and Henna Koivuniemi

Title of thesis: English language enrichment in early childhood education

Supervisor: Tarja Tapio

Year: 2019

Number of pages: 55

Number of appendices: 3

The aim of this study was to investigate how early childhood educators define language enriched early childhood education and how language enriched early childhood education is planned and implemented in kindergarten. Two kindergartens with language enriched activity participated in this research. This thesis was done in cooperation with the City of Seinäjoki project of early childhood education: "Let's Learn – first steps of English".

This thesis is a qualitative research where the material was gathered by interviewing and observing. We interviewed five (5) early childhood education professionals. The interviews were based on semi-structured interviews with themes. The observations were carried out in groups of children and kindergarten facilities. The theoretical part of this thesis deals with language enriched early childhood education and children's linguistic development. In this study, language enriched early childhood education refers to activities carried out in English. There were two research questions in this thesis: What is language enriched early childhood education? How is language enriched early childhood education planned and implemented?

Based on the results of this study, educators feel that language enriched early childhood education is part of the day-to-day kindergarten. Activities in English are both planned and unobtrusive. The methods used vary among teachers, since they are mainly responsible for planning language enriched early childhood education. The educators hope to get materials to make the planning easier.

Keywords: language enriched early childhood education, linguistic development, early childhood educator

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 KIELIRIKASTEINEN VARHAISKASVATUS.....	7
2.1 Varhaiskasvatuksen tehtävä kielirikasteisen opetuksen tukemisessa.....	7
2.2 Osallistuminen kielipainotteiseen varhaiskasvatukseen.....	9
2.3 Monikieliseen varhaiskasvatukseen kuuluvat määritelmät.....	9
2.3.1 Kielikylpy.....	10
2.3.2 Varhainen täydellinen kielikylpy ja kieliupotus.....	10
2.3.3 Kaksikielisyys.....	11
2.3.4 Kielipesä.....	11
3 KIELELLINEN KEHITYS.....	12
3.1 Kielellisen kehityksen vaiheet.....	13
3.1.1 0–1-vuotiaat.....	13
3.1.2 2–3-vuotiaat.....	14
3.1.3 4–5-vuotiaat.....	15
3.1.4 6-vuotiaat.....	15
4 LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS.....	17
4.1 Lähtökohdat ja tavoitteet.....	17
4.2 Let's learn – englannin ensiaskeleita -hanke.....	18
4.3 Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja täydentävä havainnointi.....	19
4.4 Tutkimuksen kulku, aineistonkeruu ja analysointi.....	20
4.5 Eettisyys ja luotettavuus.....	23
5 TULOKSET.....	25
5.1 Haastattelut.....	25
5.1.1 Kielirikasteisuus päiväkodissa.....	25
5.1.2 Kielirikasteisuuden toteuttaminen.....	27
5.1.3 Kielirikasteisuus omana taitona.....	34

5.1.4 Vapaa sana opetusmenetelmistä.....	37
5.2 Täydentävät havainnointiaineiston tulokset.....	39
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
7 POHDINTA	44
LÄHTEET.....	47
LIITTEET.....	52

1 JOHDANTO

Englannin kielen opetus alakouluissa on siirtynyt yhä aikaisempaan vaiheeseen ja siten myös kielirikasteinen varhaiskasvatus on yleistynyt sekä kasvaa edelleen. Kielirikasteisessa varhaiskasvatuksessa alle 25 prosenttia arjen toiminnasta pohditaan etukäteen toteutettavaksi eri kielellä kuin päiväkodin tavallisella kommunikointikielellä (Kaksikielinen varhaiskasvatus, [viitattu 15.10.2019]). Kielirikasteessa on tavoitteena tukea ja motivoida lasten kielen oppimista sekä samalla pyritään saamaan kielivalintoja monipuolisemmaksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 52).

Yhteistyötahomme on Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen hanke Let's Learn - englannin ensiaskeleita. Hanke haluaa lisätä vankan katkeamattoman kokonaisuuden varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen välille. Tavoitteenamme oli tutkia kahden hankkeessa mukana olevan päiväkodin kielirikasteista toimintaa. Päädyimme tähän tutkimusaiheeseen, sillä hanke pyrkii lisäämään englannin kielirikastetta yhä useampaan päiväkotiin.

Opinnäytetyömme teoriaosuus koostuu kielirikasteisesta varhaiskasvatuksesta sekä kielellisestä kehityksestä. Kielirikasteinen varhaiskasvatus perustuu lapsen kielellisten herkkyyksien hyödyntämiseen (Kielikylypyopetuksen laajentaminen ja kielirikasteinen opetus, 2.11.2018). Koemmekin tarpeelliseksi avata kielirikasteiseen varhaiskasvatukseen kuuluvia määritelmiä sekä peilata kielirikasteisuuden yhteyttä kielellisen kehityksen herkkyyksisiin.

Laadullisen tutkimuksen pohjalta koottu aineisto koostuu kasvattajien haastattelusta sekä niitä täydentävistä havainnoinneista. Saamamme aineiston avulla halusimme selvittää, miten kasvattajat määrittelevät kielirikasteisen varhaiskasvatuksen ja miten sen toiminta suunnitellaan sekä toteutetaan. Halusimme lisäksi koota päiväkotien menetelmiä yhteen monipuolistaaksemme kielirikasteista varhaiskasvatusta ja edistääksemme kasvattajien työtä tulevaisuudessa. Toivomme tulevaisuudessa kielirikasteen lisääntyvän varhaiskasvatuksessa, kun aiheesta on enemmän tietoa ja materiaalit ovat helposti saatavilla.

2 KIELIRIKASTEINEN VARHAISKASVATUS

Avaamme tässä luvussa kielirikasteisen varhaiskasvatuksen ja siihen kuuluvia muita määritelmiä sekä varhaiskasvatuksen tehtävää kielirikasteisen opetuksen tukemisessa.

Varhaiskasvatus tarkoittaa lapsen etukäteen pohdittua sekä tavoitteellista hoitoa, kasvua ja opetusta (Opetushallitus, [viitattu 18.10.2019]). Tavoitteena ovat hyvinvointi sekä lapsen kokonaisvaltainen kehittäminen. Lapsen koko ympäristö liittyy vahvasti varhaiskasvatukseen. (Mitä on varhaiskasvatus?, 2014, 1.)

Kaksikielinen varhaiskasvatus voidaan jakaa laajamittaiseen ja suppeampaan. Laajamittaiseen varhaiskasvatukseen kuuluvat kielikylypy sekä jokin toinen opetustapa, jossa vähintään 25 prosenttia opetuksesta on toisella kielellä. Suppeampaan varhaiskasvatukseen kuuluu kielirikasteinen opetus eli toiminnasta enintään 25 prosenttia tapahtuu vieraalla kielellä tai kielipesänä. (Mitä kielisuihku on?, [viitattu 27.3.2019].) Tavoitteena voi olla siirtyminen esimerkiksi kielirikasteiseen esi- ja perusopetukseen tai joillain muilla tavoin aikaistettuun kielenopetukseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 50). Varhaiskasvatuksessa aloitettu vieraan kielen opettelu antaa etumatkan kielen kehityksessä (Benefits of bilingual kindergarten, [viitattu 31.10.2019]). Parhaimmillaan voidaan ajatella, että jonain päivänä lapsi on sisäistänyt sanoja niin paljon, että kykenee tuottamaan puhetta vieraalla kielellä (Laurén 2007, 25).

2.1 Varhaiskasvatuksen tehtävä kielirikasteisen opetuksen tukemisessa

Lasten kielellisten taitojen, valmiuksien ja identiteetin kehittymistä tuetaan varhaiskasvatuksessa. Bhatian ja Ritchien (2013, 87) mukaan lapset, jotka saavat säännöllisesti kielellisiä vaikutteita, oppivat kielen helpommin itsenäisesti tulevaisuudessa. Mielenkiinnon lisääminen kielten, tekstien ja kulttuurien teemoihin ovat osa varhaiskasvatuksen tehtävää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.)

Kehittyvien kielellisten taitojen ansiosta lapset saavat kokea uudenlaisia vaikuttamisen keinoja, osallisuutta sekä aktiivisuutta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40).

Nurmilaakson ja Välimäen (2011, 82, 118) mukaan lasten kielellisten taitojen kehitymiselle on eduksi, jos lapsi kykenee yhdistämään uuden asian aiempaan tietoon. He myös toteavat uuden oppimisen perustuvan aiemmin sisäistettyyn tietoon, kokemukseen, havainnoiteihin sekä tunteisiin. Jonkin toisen kielen oppiminen viittaa tietoiseen toimintaan, eli äärimmillään se on sääntöjen ja sanojen opettelua, jota voidaan hyödyntää eri kielisissä kommunikointitilanteissa (Laurén 2008, 17).

Ihminen säätelee ja kehittää vuorovaikutuksen avulla käsitystään maailmasta sekä samanaikaisesti kehittää omaa toimintamalliaan käyttäytyä toisten ihmisten kanssa. Toisin sanoen kieli on vuorovaikutusta. (Laurén 2008, 72.) Kielellisen muistin ja sanavaraston kasvaessa lasten kielellinen ilmaisu laajenee. Tätä kehitystä henkilökunnan tulee tietoisesti tukea. (Meirän vasu 2017, 40.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 31) kehoitetaan henkilöstöä sisäistämään se, että kieli on keskeisessä osassa lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Kielen avulla lapsi kehittää omaa identiteettiään ja kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteiskuntaan. Lisäksi työntekijöiden täytyy huomioida oma kielenkäyttö sekä olla tietoisia siitä, että he toimivat kielellisinä esimerkkeinä lapsille. Tärkeää on myös rohkaista lapsia hyödyntämään kieltä laaja-alaisesti.

Eri kieliä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa, jos sillä ei riskeerata varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainittujen tavoitteiden toteutumista. Kuitenkaan lasten oman äidinkielen kehittymistä ei voi vaarantaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 49.)

Lapset kykenevät sisäistämään monia kieliä. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan jokaisen lapsen yksilöllinen kasvu kielellisissä ympäristöissä. Kodeissa voidaan puhua eri kieliä, joten vuorovaikutus ja kielen käyttötavat vaihtelevat. Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta kielellinen ja kulttuurinen monipuolisuus tulevat esille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 41.)

2.2 Osallistuminen kielipainotteiseen varhaiskasvatukseen

Kuvitellaan, että kielen oppimiseen tarvitaan lahjakkuutta ja sen seurauksena usein pohditaan, täytyykö lasten soveltuvuus kielikylpyyn tutkia. Kuitenkin esimerkiksi Kanadan kielikylpyihin lapset valikoituvat niin kuin tavalliseen kouluun. Lapsella on myös mahdollisuus päästä Suomessa esimerkiksi ruotsinkieliseen kielikylpyyn. (Laurén 2008, 76.) Toisin sanoen, kielikylpyyn ei valita vain parhaimpia oppilaita, kuten sellaisia lapsia, jotka ovat kielellisesti lahjakkaampia (Laurén 2000, 17). Kielirikasteinen opetus soveltuu kaikille oppilaille eikä kielirikasteiseen opetukseen hahettaessa järjestetä soveltuvuuskoetta (Kielirikasteinen opetus, [viitattu 19.4.2019]).

Laurén (2008, 77) kertoo, että kielikylvyssä olevien oppimisvaikeuksia omaavia oppilaita on tutkittu Kanadassa sekä Suomessa. Tähän mennessä saaduista tuloksista ei ole saatu viitteitä siitä, että kielirikasteinen varhaiskasvatus – kuten kielikylpy, ei soveltuisi jokaiselle tai että tavallinen koulu olisi parhain valinta.

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen ohjeistuksen tavoitteena on luoda tasa-arvoiset edellytykset jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 51) mukaan kaksikielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen pohjautuu jokaisen kunnan tai yksityisen toimijan päätökseen.

2.3 Monikieliseen varhaiskasvatukseen kuuluvat määritelmät

Tässä kappaleessa nimeämme sekä avaamme tärkeimpiä kaksikieliseen varhaiskasvatukseen kuuluvia määritelmiä. Kielirikasteinen varhaiskasvatus voidaan luokitella kuvitteellisen sateenvarjon osiin. Varjon päällä on kielirikasteinen varhaiskasvatus, jonka alapuolella varjo jakautuu eri kielirikasteen määritelmiin. Kielirikasteinen varhaiskasvatus rinnastetaan myös kielisuihkutukseen. Tämä kuitenkin alkaa olla vähemmän käytetty termi ja kielirikaste on erityisesti varhaiskasvatuksessa yleisemmin käytetty määritelmä.

2.3.1 Kielikylpy

Nykyiset kielikylpymenetelmät on kehitetty 1960-luvulla Kanadassa, kun keskiluokkaiset englantia puhuvat vanhemmat taistelivat lastensa opettamisesta ranskaksi kielikylvyn kokeilun avulla. Tämä mahdollisti kasvattajien opettaa lapsille erityisesti Ranskan kulttuuria, tapoja sekä näiden arvostusta. (What is Language Immersion?, [viitattu 27.3.2019])

Ensimmäinen päiväkotiryhmä Suomessa on aloittanut vuonna 1987 Vaasassa. Silloin on otettu heti käyttöön kyseinen kanadalainen malli, jota on muokattu Suomen kielitaitotarpeisiin huomioiden Euroopan monikielisyys. (Laurén 2000, 40.) Toiminnallisen kaksi- tai monikielisyys saavuttaminen kielikylvyssä on suomenkielisille lapsille jo vakiintunut päivähoito- ja koulumuoto (Kaksikielisen pedagogiikan toteuttaminen päiväkodissa, 131).

Laurén (2000, 38) tuo esille sen, että kielikylpy on kielenoppimismenetelmä yhden tai useamman kielen opetteluun niille lapsille, joista suurin osa puhuu samaa kieltä. Kielikylpy on toisen kielen omaksumista eli kielen omaksumisessa käytetään luonnollisia ja mielekkäitä kommunikaatiotilanteita (Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99). Kielikylpyä pidetään koululaitoksen ohjelmana, jonka tavoitteena on saada ujutettua kieliä arkitilanteiden kautta (Laurén 2008, 153). Lasten ensikielen kehitys halutaan kuitenkin kielikylpyohjelmassa turvata, joten osa toiminnasta toteutetaan lasten omalla ensikielillä (Laurén 2000, 39).

2.3.2 Varhainen täydellinen kielikylpy ja kieliupotus

Varhaista täydellistä kielikylpyä on toteutettu Suomessa kanadalaisen mallin mukaan, jota on myös Kanadassa käytetty alun perin (Laurén 2000, 40). Moni saattaa erehtyä varhaisen täydellisen kielikylvyn merkityksestä, sillä tällöin lasten äidinkieli on oleellisessa osassa. Äidinkieli edistyy enemmän kuin normaalissa luokassa. Tärkeintä on huomioida se, että jokainen voi sisäistää useamman eri kielen kyseisellä menetelmällä. (Laurén 2000, 16.) Esimerkiksi toimintaan sijoitetaan alkuvaiheessa

espanjan kieltä, mutta koulun päättyessä toiminta on vaihtunut kokonaan englannin kieleen. Tällöin menetelmässä ei ole kyse kaksikielisyydestä vaan kieliuportuksesta. (Laurén 2000, 39).

2.3.3 Kaksikielisyyys

Kaksikielisyyys yleistyy koko ajan myös Suomessa (Huhtinen, [viitattu 31.10.2019]). Kaksikielisyyttä ei voida määritellä yksiselitteisesti, ja henkilön oma määritelmä voi poiketa ympäristön määritelmästä. Laaja-alaisesti ajateltuna kaksikielinen ihminen osaa olla sujuvasti vuorovaikutuksessa kahdella eri kielellä. (Karasma 2012, 27). Tiukimman määritelmän mukaan täytyy osata käyttää molempia kieliä lähes täydellisesti ollakseen kaksikielinen. Täydellisen kielitaidon vaatimuksia pohtiessa huomaa sen, että edellytykset kielen osaamisesta eivät ole todenmukaisia. Tämä pohjautuu siihen, että jokaisella kehittyy kieli omaan tahtiin eikä jokaisessa tilanteessa kielitaito välttämättä ole virheetön. (Familia ry 2015, 4.)

2.3.4 Kielipesä

Kielipesästä puhuttaessa, tarkoitetaan kielivähemmistölle kohdistettua kielikylpyä (Mikä on kielipesä?, [viitattu: 31.10. 2019]). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 52) mukaan kielipesätoiminta perustuu lasten tietämystä omasta kulttuuristaan vahvistavaan toimintaan. Lapsille tarjotaan myös tilaisuus oppia omasta suvussa puhutusta esimerkiksi uhanalaisesta kielestä. Kielipesä eroaa tavallisesta kielikylvystä siten, että sen tarkoitus onkin elvyttää katoamassa oleva kieli, kuten saame. Sen pyrkimyksenä on välittää kieltä, jota ei kotona pystytä riittävästi tai jopa ollenkaan siirtämään. (Mikä on kielipesä?, [viitattu 31.10. 2019].)

3 KIELELLINEN KEHITYS

Lapsen kasvuun ja kehitykseen mahtuu monia herkkyyskausiksi kutsuttuja aikakausia, jolloin lapsi on halukkaampi ja herkempi omaksumaan uuden asian oppimista. Kielirikasteinen varhaiskasvatus liittyy oleellisesti tähän, sillä se tulee kohdentaa näille ikävuosille. Herkkyyskaudet ovat vahvimillaan lapsen kuuden ensimmäisen ikävuoden aikana, jolle myös kielellisen kehityksen herkkyyskausi ajoittuu. Tästä syystä keskitymme tarkastelemaan teoriaosuudessa lapsen kielen kehitystä 0–6-vuotiailla. Vau.fi -sivuston artikkelissa (28.11.2011) kerrotaan lapsen tällöin omaksuman puhutun kielen ja lapsi on kiinnostunut lukemisesta ja kirjoittamisesta. Tämä kiinnostus ja herkkyyskausi alkaa siis heti syntymän jälkeen ja jatkuu noin kuusivuotiaaksi. Täten voidaan todeta, että herkkyyskaudet sijoittuvat siis varhaiskasvatuksen ikävuosille, jolloin kasvattajat hyödyntävät niitä opetuksessa. Herkkyyskauden aikana opittu taito säilyy, vaikka oppimisen jälkeen kausi loppuu ja herkkyys sekä kiinnostus vaimenevatkin.

Kielen kehityksen kannalta tärkeimmässä roolissa ovat turvalliset ihmissuhteet läheisten kanssa, joissa lapsi pääsee ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vapaasti. (Kielellinen kehitys, [viitattu 14.3.2019].) Edellä mainittujen lisäksi lapsen kielellistä kehitystä tukee myös varhaiskasvatuksen monipuolinen kieliympäristö sekä huoltajien kanssa tapahtuva tiivis yhteistyö (Meirän vasu 2017, 39). Kielen oppiminen vaatii kuitenkin muutakin kuin pelkkää kommunikointia (Schaffer 2006, 207). Jotta kielen oppiminen tapahtuu, tarvitsee lapsi osakseen toiminnallisuutta, jota kasvattajat järjestävät (Huhtala & Lehtinen, 2010, 12). Kieleen liittyvä pedagogiikka on äärimmäisen tärkeää, kun se kulkee mukana jokaisessa päivän toiminnossa. Kielen kehitys onkin osana varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018, 40), ja se on sisällytetty yleiseen pedagogiseen osaan. Myös Seinäjoen kaupungin omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta Meirän vasusta (2017, 39) se löytyy yhtenä oppimisen osa-alueiden alalukuna.

3.1 Kielellisen kehityksen vaiheet

Kielellä on monia tarkoituksia kasvussa ja se on yhteydessä lapsen koko kehitykseen. Jotta lapsi voisi ilmaista itseään yksilöllisesti sekä oppia ja sisäistää oppimaansa kokonaisvaltaisesti, tarvitaan kieltä. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 92.) Näin ollen kieli toimii oppimisen kohteena, mutta myös välineenä. Kielen avulla myös ajattelu nopeutuu ja laajenee. Nurmilaakson ja Välimäen mukaan (2011, 31) kieli voi siis kaiken kaikkiaan olla tunteiden ja toiminnan ilmaisua, ajattelua sekä sosiaalisia tilanteita ja vuorovaikutusta. Lapsen kehityksen myötä myös kieli ja samalla puhe kehittyvät.

Kielellinen kehitys alkaa jo varhaisessa lapsuudessa ja oikeastaan heti syntymän jälkeen. Lapsen kielen kehitys jaetaan vaiheisiin, jotka määritellään yleisesti ikävuo-sien mukaan. Tulee kuitenkin muistaa, että lapsen kielellinen kehitys on hyvin yksilöllistä varsinkin varhaisvaiheessa ja siksi saman ikäisten lasten kielellinen osaaminen voi olla toisistaan hyvinkin poikkeavaa. Valmiudet kehitykseen alkavat tiedostamatta ja spontaanisti päivittäisessä vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. (Kielellinen kehitys, [viitattu 14.3.2019].)

3.1.1 0–1-vuotiaat

Lapsi kuulee äidin ja ympäristön äänet jo kohdussa, joten kielen kehityksen voidaan toisaalta sanoa alkavan jo ennen syntymää (Kielellinen kehitys, [viitattu 14.3.2019]). Silloinkin, kun lapsi ei vielä osaa puhua tai tuottaa sanoja, hän osaa ilmaista itseään monin eri tavoin. Tähän hän voi käyttää ilmeitään ja eleitään sekä äänen painotusta. Näillä vauva pystyy ilmaista tunteitaan, kieltämään ja käskemään sekä kertomaan ja kysymään.

livonen, Lieko ja Korpilahti (1994, 316) tiesivät vokaaliääntelyn alkavan 5-6 viikon iässä. Tästä seuraavana ovat tyytyväisyyden huudahdukset kolmantena kuukautena, jonka aikana lapsi alkaa käydä myös ääntelykeskusteluita äidin kanssa. Ääntelyn voisikin katsoa olevan sekä ensimmäisiä että merkittävimpiä osuuksia vauvan

kokonaisvaltaisesta vuorovaikutuksesta. Näistä on helppo päätellä, että äidin ääntelyn ja puheen määrän monipuolisuus ovat hyvin ratkaisevia tekijöitä vauvan varhaisessa kielellisessä kehityksessä.

Jokeltelun vauva aloittaa yleensä puolen vuoden jälkeen, noin 6-10 kuukauden aikana. Tällöin lapsi harjoittaa puhe-elintensä käyttöä ja valmistelee niitä puheen kehitystä varten. Noin vuoden ikäinen lapsi alkaa ymmärtää joitain sanoja ja lyhyitä lauseita. Vaikka puheen ymmärrys kasvaa, koostuu lapsen oma ilmaisu silti vielä pääasiassa kehonkielestä. Ensisanat lapsella tulevat yksilöllisesti 9-12 kuukauden iässä, mutta siinä voi mennä myös 18 kuukauttakin. (Espoon kaupungin puheterapeutit, 2014.) Jokeltelun käyttö jatkuu kuitenkin vielä ensisanojen ollessa jo käytössä.

livonen ym. (1994, 327) muistuttavat siitä, miten näitä kaikkia kielen kehityksen vaiheita tarvitaan, ennen kuin puhuminen on mahdollista. Puhuminen siis rakentuu edellä kuvattujen vaiheiden pohjalta.

Lapsen kehittyessä ja ikävuosien kasvaessa 1,5-vuotiaaksi alkaa lapsi ymmärtää ja oppii noudattamaan hänelle annettuja ohjeistuksia. Tällöin lapsi pystyy myös itse tuottamaan yksittäisiä sanoja, vaikkakin aivan kaikki äänneet eivät olekaan hallussa ja puhe ei ole vielä selkeää vaan tulkinnan varaista. Hiidenmaa (2004, 6) kertoi lapsen osaavan myös toistaa sanoja, jotka kuulostavat erilaisilta tai hauskoilta. Näitä sanoja hokemalla, lapsi myös viihdyttää itseään. Elekieli on lapselle suuressa roolissa, ja hän ottaa katsekontaktia ja osaa esimerkiksi osoitella ja vilkutella. (Espoon kaupungin puheterapeutit, 2014.)

3.1.2 2–3-vuotiaat

Puoli vuotta myöhemmin, eli kaksivuotiaana, lapsi osaa jo käyttää lyhyitä lauseita ja taivutusmuotoja. Tällöin lapsi osaa ja tunnistaa yli 250 sanaa. Jokaisen lapsen sanaston kasvu on kuitenkin aina yksilöllistä ja siksi vaihtelua on 0-600 sanan välillä. Lapsi on vilkkaimmassa iässä 2,5 vuoden ikäisenä ja tällöin hän voi oppia jopa 50 sanaa päivässä. (Aivoliitto, [viitattu 13.3.2019].) Litja ja Oinonen (2004, 53) muistuttavat, että noin kahden vuoden ikäisenä lapsi ymmärtää asioita paljon enemmän

kuin uskoisikaan. Sanojen tunnistus on kehittynyt, mutta niiden muodostaminen on vielä haastavaa.

Kolmevuotiaana lapsen kielen kehitys nousee niin sanotusti seuraavalle tasolle, kun hän alkaa ymmärtää kehotuksia ja ohjeita sekä yksinkertaisia kertomuksia. Myös lapsen oma puhe on jo lähes täysin selvää ja ymmärrettävää, vaikka joitain ääniteitä vielä puuttuisikin tai ne olisivat korvattuja. Mukaan astuvat kielto-, käsky sekä kysymyslauseet ja näin ollen niin sanottu kyselyikä. Ei pidä huolestua, vaikka lapsen puheessa ilmenisi lyhyitä kausia, jolloin puhe ei ole yhtä sujuvaa ja tavu- ja sanatoistoja esiintyy. Näiden ikävuosien aikana keskeistä on vastavuoroisuus ja lapsen oma aloitteellisuus, jota vanhempi kielellisesti säätelee ja vahvistaa. (Espoon kaupungin puheterapeutit 2014.)

3.1.3 4–5-vuotiaat

Puhe kehittyy nopeasti ja tässä vaiheessa osataan jo lauseiden muodostamisen ja sanojen taivuttamisen perusteita. Sanavarastossa on jo satoja sanoja (Aivoliitto, [viitattu 13.3.2019]). Kerronnallisuus vahvistuu ja samalla kuvauksellisuus ja tarkkuus ovat enemmän läsnä puheessa. Tarinoiden pituus on kasvanut samaten kuin mielikuvitus ja luovuus. (Espoon kaupungin puheterapeutit 2014.) Näiden myötä kielelliset taidot kehittyvät ja se on moninaisempaa. Puhe alkaa siis muistuttaa yhä enemmän aikuisen puhetta.

3.1.4 6-vuotiaat

Tässä iässä lapsi osaa jo noin 14 000 sanaa ja sanojen ääntäminen on selkeää aikuisen puheen tavoin. Asioiden, esineiden sekä symbolien nimeäminen ja merkitykset ovat hallussa. Lapsi alkaa myös oppia, että sanoja muodostuu erilaisista ääniteistä, joissa hän huomaa äänne-eroja sekä oppii poistamaan, lisäämään, yhdistämään ja laskemaan ääniteitä. Nämä ovatkin alustusta ja valmistelua koulun alkuun. Samaan aikaan kielellisen kehityksen kanssa myös vuorovaikutustaidot kehittyvät.

Näin ollen lapsi kuuntelee keskittyneemmin puhetta, osaa esittää kysymyksiä kuulemastaan, vastailee kysymyksiin, välttää päälle puhumista ja hallitsee vuoropuhe-
luja sekä osaa jo toimia kerrottujen ohjeiden mukaisesti. (Espoon kaupungin puhe-
terapeutit 2014.)

4 LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

Tässä luvussa kerromme tutkimuksemme prosessin kulun sekä perustelemme siihen valittuja menetelmiä. Samalla esittelemme yhteistyökumppanimme sekä opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteet. Pohdimme myös tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

4.1 Lähtökohdat ja tavoitteet

Halusimme selvittää, miten englantia opetetaan päiväkodeissa. Kielirikasteinen varhaiskasvatus on ehkä vielä uusi asia, mutta yleistyy koko ajan enemmän. Sen tavoitteena on saada lapsi omaksumaan ja kiinnostumaan vieraasta kielestä positiivisen asenteen kautta. Opinnäytetyömme toimii työkaluna varhaiskasvatuksen työntekijöille ja miksei muillekin aiheesta kiinnostuneille. Työmme toimii osaltaan menetelmäpankkina, joka pitää sisällään kielirikasteisen varhaiskasvatuksen oppimismenetelmiä. Opinnäytetyömme on toteutettu yhteistyössä Seinäjoen kaupungin Let's Learn – englannin ensiaskeleita –hankkeen kanssa.

Toteutimme laadullisen tutkimuksen, jossa haastattelimme työntekijöitä ja havainnoimme sekä lapsiryhmien toimintaa että tiloja kokonaisuudessaan. Näihin osallistui kaksi hankkeessa mukana olevaa päiväkotia, joista toisesta saimme kolme ja toisesta kaksi haastateltavaa. Haastatteluilla halusimme selvittää, millaisia spontaaneja ja suunniteltuja kielirikasteisia opetusmenetelmiä varhaiskasvattajilla on sekä millaista ohjausta he ovat aiheeseen saaneet. Havainnointit teimme havaintomatriisin pohjalta. Niissä havainnoimme lapsia, tiloja ja materiaaleja sekä haastatteluissa mainittuja opetusmenetelmiä. Havainnointien tarkoitus oli tukea haastattelujen tutkimustuloksia.

Laadullisella tutkimuksella selvitimme kasvattajien määritelmiä, kokemuksia sekä menetelmiä kielirikasteisesta varhaiskasvatuksesta. Havainnointien avulla vahvistimme haastatteluista saatuja tuloksia. Lisäksi halusimme selvittää kielirikasteisen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu- ja toteutustapoja. Tavoitteenamme on tuoda tietoisuuteen kielirikasteinen varhaiskasvatus ja sen opetusmenetelmät.

Tarkennetut tutkimuskysymykset olivat:

1. Mitä on kielirikasteinen varhaiskasvatus?
2. Miten kielirikasteinen varhaiskasvatus suunnitellaan ja toteutetaan?

4.2 Let's learn – englannin ensiaskeleita -hanke

Let's learn – englannin ensiaskeleita on Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen hanke, jolle Opetushallitus on myöntänyt valtionavustusta. Hankkeen päämääränä on järjestää englannin kielirikasteista varhaiskasvatusta Seinäjoella. Hanketta toteuttamassa sekä yhteistyökumppaneina on muutama päiväkoti. Lisäksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu osallistuu hankkeeseen tutkimusten, opintojaksojen ja harjoitteluiden kautta.

Seinäjoella on mahdollista hakeutua englanninkieliseen esiopetukseen. Esiopetuksen ja perusopetuksen välillä tehdään yhteistyötä, mutta tavoitteena olisi luoda yhteistyötä myös varhaiskasvatukseen. Hankkeen ideana onkin luoda vahva jatkumo varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen, joiden 2018–2019 teemavuoden aiheena on kansainvälisyys. Kaupungilla on myös Healthy kids of Seinäjoki –konsepti, jonka arvoja hanke tukee varhaiskasvatuksen kautta.

Hankkeen tavoitteena on muokata oppimisympäristöjä niin, että lasten kiinnostus eri kieliä sekä kulttuureja kohtaan herää. Ilmaisun monet muodot, kuten musiikki, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen, ovat osa tavoitteita. Myös yhteisten materiaalien luominen, kuten itse tehdyt liikunnalliset pelit, joissa käytetään monipuolisesti puhetta, kuvia ja tekstejä, ovat osa hankkeen tavoitteita.

Lisäksi tavoitteena on saada työntekijöitä käyttämään englannin kieltä arjessa sekä luoda oppimisympäristöjä ja toimintamalleja, joiden pohjalta varhaiskasvatuksen kielirikasteista opetusta voidaan laajentaa myös muihin yksiköihin. Lasten ja kasvattajien kiinnostus vieraita kieliä kohtaan herätetään, minkä ansiosta he oppivat uutta sanastoa. Hankkeen avulla halutaan myös lisätä lasten, perheiden ja henkilökunnan kulttuurien ja kielten tuntemusta sekä vahvistaa vuorovaikutusta ja ilmaisua.

Hanke rohkaisee lasta leikin kautta sosiaaliseen vuorovaikutukseen, itseilmaisuuksiin ja englannin ymmärrykseen äidinkielen rinnalla. Henkilökunta toimii esimerkkinä ja mallina erilaisten ihmisten, kielten ja kulttuurien myönteisessä kohtaamisessa.

Lisäksi tavoitteena ovat lasten ja perheiden osallisuus sekä tieto- ja viestintäteknologian lisääminen Moomin Language School –oppimissovelluksen ja Lukulumo –äänikirjapalvelun avulla. Hanke tekee myös pedagogista dokumentointia englanninkielellä yhdessä lasten kanssa. Päämääränä on myös saada ulkomainen yhteistyötaho sekä luoda vakiintunut toimintamalli ja jatkosuunnitelma.

4.3 Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja täydentävä havainnointi

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineiston keräsimme haastattelemalla ja käytimme niissä puolistrukturoitua teemahaastattelua. Pääaineiston tueksi teimme täydentävää havainnointia. Haastattelut ja havainnoinnit ovatkin yleisimpiä käytettyjä menetelmiä laadullisessa tutkimuksessa (Stake 2010, 20).

Laadullisessa tutkimuksessa keskeinen tunnuspiirre on se, että se tarkastelee tutkimuskohdetta tapauskohtaisesti ja korostaa osallistuvien ihmisten näkökulmaa. Tällöin tutkijan vuorovaikutuksella on myös vaikutusta. (Puusa & Juuti 2011, 47.) Opin näytetyössämme keskiössä ovat haastateltavien kokemukset, ja tarkoituksemme on antaa niille teoriaan pohjautuva tulkinta ja selitys. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukkoa kutsutaan myös tiedon tuottajaksi. Heidät tulee valita tarkoin ja rajata tarkoitukseen sopivaksi määräksi. (Vilkka 2005, 126–129.) Rajasimme haastateltavien määrän neljästä kuuteen ja lopulliseksi määräksi valikoitui viisi haastateltavaa.

Toteutustapoja haastatteluille on monia, joista yleisimmin päädytään yksilöhaastatteluun (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61). Halusimme jokaisen haastateltavan voivan vastata juuri omin kokemuksiansa pohjalta ilman, että ovat voineet valmistautua kysymyksiin tai että vertailisivat vastauksia keskenään.

Haastatteluissa käytimme puolistrukturoitua haastattelurunkoa. Tällöin kysymyksemme olivat avoimia eikä niihin ollut ennalta määriteltyjä vastauksia (KAMK, [viitattu 16.10.2019]a). Tässä haastattelumenetelmässä kysymykset ovat jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla samanlaiset. Haastattelu on hieman vapaamuotoisempi, mutta se etenee saman kaavan mukaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006c.)

Toteutimme haastattelut teemahaastatteluna, jonka tavoitteena on saada aikaan tavanomainen keskustelu. Teemat ovat pohdittu etukäteen, ja ne käydään läpi tietyssä järjestyksessä. Kun haastattelukysymykset ovat jaettu teemoihin, on luonnollista käyttää myös analysointimenetelmänä teemoittelua. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006d.)

Haastatteluiden jälkeen observoimme eli havainnoimme lapsiryhmiä. Näin voimme tarkistaa haastattelujen paikkansapitävyyden. Havainnointien tarkoitus oli siis tukea ja täydentää haastatteluista saatuja tuloksia. Tässä menetelmässä on etuna se, että kerätty aineisto on välittömästi saatua ja todenmukaista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Toteutimme havainnoinnit tarkkailijan roolissa. Tarkkailevassa havainnoinnissa tutkijat eivät itse osallistu mahdolliseen toimintaan (Vilka 2006, 43). Havainnointien tukena käytimme havaintomatriisia, johon kirjasimme taulukkomaisesti havainnot aihealueittain muistiin. Taulukko oli jaettu kuuteen (6) havainnoitavaan osa-alueeseen, jotka olivat lapset, ryhmätilat, päiväkodin muut tilat, suunniteltu opetus, huomaamaton opetus ja materiaalit.

4.4 Tutkimuksen kulku, aineistonkeruu ja analysointi

Toiselle hankkeessa mukana olevalle päiväkodille yhteydenotto tapahtui kasvotusten, jolloin tiedusteltiin heidän halustaan lähteä tutkimukseen mukaan. Vastaus oli myöntävä ja innostunut. Toiselle päiväkodille lähetimme sähköpostiviestiä mahdollisesta yhteistyöstä. Vastauksen saimmekin heti seuraavana päivänä, ja he lähtivät myös mukaan.

Kesällä pohdimme teemahaastattelumme kysymyksiä ja runkoa sekä teimme havaintomatriisin valmiiksi. Suunnitellessa haastatteluja täytyy pohtia tutkimuksen toteuttamisen kannalta tarvittavia tunnistetietoja (Tutkimushaastattelun käsikirja 2017, 418). Elokuussa sovimme päiväkotien esimiesten sekä työntekijöiden kanssa haastattelu- ja havainnointiajankohdat, minkä jälkeen pääsimme toteuttamaan niitä heti elokuun aikana.

Haastateltavien valikointi tutkimukseen tapahtui päiväkotien johtajien kautta. Toinen päiväkodin johtaja kertoi haastateltavien nimet, minkä jälkeen lähestyimme heitä sähköpostilla. Kolmesta mahdollisesta haastateltavasta kaksi vastasi sähköpostiviesteihin ja osoitti halunsa osallistua tutkimukseen. Yksi puolestaan ei vastannut sähköpostiviestiin lainkaan. Toinen yhteistyöpäiväkoti kertoi kolmen haastateltavan nimet kasvotusten ja saimme kaikki kolme osalliseksi haastattelua.

Aineiston keruun eli haastattelut aloitimme 13.8.2019, ja viimeinen haastattelu oli 27.8.2019. Havainnointiaamut puolestaan toteutimme 22.8.2019 ja 29.8.2019. Haastattelut saimme litteroitua 27.8.2019 valmiiksi.

Haastattelun alussa selvitimme taustatietoja, joista ensimmäisenä halusimme tietää haastateltavien työnimikkeet. Kolme viidestä haastateltavasta oli työnimikkeeltään varhaiskasvatuksen opettajia. Yksi haastateltava toimi päiväkodinjohtajana ja sen lisäksi lastenhoitaja. Yksi haastateltavista oli myös päiväkotiesimies.

Haastateltavien työkokemus kielirikasteisesta varhaiskasvatuksesta jakautui hyvin epätasaisesti. Haastateltavista kaksi kertoivat heillä olevan vain vähän kokemusta ja sekin pääasiassa aiemmista työ- ja harjoittelupaikoista. Toiset kaksi haastateltavaa totesivat heillä olevan noin yhden vuoden kokemus kielirikasteisesta varhaiskasvatuksesta. Yhdellä haastateltavista oli kokemusta yhteensä neljä vuotta, joista kolme oli aikaisemmasta työpaikasta.

Haastattelujen lisäksi havainnoimme kahta hankkeessa mukana olevaa päiväkotia ja heidän yksittäisiä lapsiryhmiään, joissa on käytössä englannin kielirikasteinen toiminta. Havainnointitulokset täydentävät haastatteluja. Havainnoitaville päiväkoille lähetettiin infokirje vanhemmille etukäteen, jolloin heillä oli mahdollista kieltäy-

tyä lapsen osallistumisesta havainnointitilanteeseen. Havainnoinnit toteutettiin kahdena päivänä, jolloin olimme varanneet oman aamun kummallekin päiväkodille. Valitsimme ajankohdaksi aamut, koska päiväkotien toiminta on aamupainotteista, ja kielirikasteisista hetkistä suurin osa tapahtuu aamupiirillä.

Litterointi eli tekstiksi muuttaminen on ensimmäinen osa haastatteluaineiston analyysia (Tutkimushaastattelun käsikirja 2017, 427). Haastatteluista tuli litteroitua tekstiä yhteensä 28 sivua. Aineiston analysointia ajatellen haastattelujen litterointi on yksi tärkeimmistä vaiheista. Litteroinnin avulla voi tutkia aineistoa etäisemmin kuin haastattelutilanteessa. (Tutkimushaastattelun käsikirja 2017, 427.) Aineiston osittaiseen tai kokonaiseen litteroinnin tarkkuustasoon vaikuttavat valittu analyysitapa sekä tutkimuskysymys (Tutkimushaastattelun käsikirja 2017, 435). Litteroitavat aineistot olivat hyvinkin vaihtelevia laadullisesti. Osa vastauksista oli hyvinkin lyhyitä ja ytimekkäitä, kun taas toisissa jaariteltiin myös pitkälti asian vierestä ja käytettiin useita täytesanoja koko haastattelun ajan. Aineistosta tuli kuitenkin rikas ja runsas. Saimme kysymyksiimme pääosin suorat vastaukset eikä tarkennuksia tarvinnut tehdä kuin kerran. Ajallisesti litterointi kesti noin kaksi tuntia yhtä haastattelua kohden.

Analysoitaessa laadullisen tutkimuksen tuloksia, ne voidaan kategorisoida työn helpottamiseksi (Saunders, Lewis & Thornhill 2019, 640). Tätä kutsutaan teemoitteluksi ja päädyimmekin käyttämään kyseistä analyysimenetelmää. Keskeiset teemat syntyvät aineistolähtöisesti tarkastelemalla koko tekstistä yhdistäviä tekijöitä ja teemoittelu on tavallinen etenemisvaihe teemahaastattelun jälkeen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Teemoittelussa kvalitatiivinen aineisto on hajoitettu aiheiden mukaan pienempiin ryhmiin (KAMK, [viitattu 7.10.2019]b). Analyysissä edetään ryhmittelyn jälkeen tarkastelemaan tuloksia yksityiskohtaisemmin (Koppa 21.4.2016). Tulostimme valmiit litteroinnit ja aloitimme vastauksien analysoinnin alleviivaamalla tietyillä väreillä haastateltavien yhteneväisiä vastauksia. Tämän jälkeen kokosimme yhtenevät vastaukset yhteen ja tutkimme eriäviä vastauksia. Lopuksi siirryimme yksityiskohtaiseen tarkasteluun.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseemme osallistui kaksi päiväkotia, jotka ovat hankkeessa mukana. Päiväkodeissa sekä haastattelimme työntekijöitä että havainnoimme toimintaa ja tiloja lapsiryhmissä. Pohdittaessa eettisyyttä opinnäytetyössämme, esiin nousi päiväkotien suostumus, luottamuksellisuus, anonyymius, todenmukaisuus sekä aineistojen säilytys.

Ensimmäinen tärkeä asia on yhteistyötahon ja päiväkotien suostumus. Opinnäytetyöhön suostuminen tulee olla vapaaehtoista. Emme aloittaneet tutkimusta ilman suostumusta ja kumppanuutta sekä yhteistyötaholta, Seinäjoen kaupungilta, että osallistuvilta päiväkodeilta. Sopimuksen käytänteistä, kuten haastatteluista ja havainnoinneista sovittiin etukäteen ja kerroimme, mihin tutkimusta käytetään.

Päätimme heti alussa, ettemme julkaise päiväkotien nimiä emmekä haastateltavien työntekijöiden nimiä. Anonyymius tuo yksityisyydensuojan, joka mahdollistaa vapaamman keskustelun ja asioiden esilleoton. Sen avulla haastateltavat pystyvät ottamaan kantaa nimettömänä. Analysoinnin litterointivaiheessa haastattelut anonymisoidaan eli tiedot muutetaan. Näin haastateltavaa ei ole mahdollista tunnistaa. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2017, 438.) Anonymisoinnin tekniikoita ovat muuttaminen ja poistaminen, joissa haastateltavan tunnistetiedot ovat joko muutettu tai poistettu (Hyvärinen ym. 2017, 419).

Tähän vahvasti liittyvä eettinen seikka on luottamuksellisuus, sillä meillä on velvollisuus pitää luvattu anonyymius. Samalla meidän tulee muistaa, että emme saaneet luvata enempää kuin pystyimme pitämään. Kun puhutaan tutkimusaineiston luotettavuudesta, tarkoitetaan yleensä ihmisiä koskevia tietoja sekä näiden tietojen käytöstä sovittuja pelisääntöjä (Kuula 2006, 64).

Huomioimme eettisyyden haastatteluissa, kun kerroimme haastateltaville nauhoittavamme keskustelut sekä kerroimme, mihin ja miten heidän haastattelujaan käytämme. He eivät olleet nähneet haastattelukysymyksiä etukäteen, jolloin vastauksia ei ole voitu pohtia etukäteen. Eettisten periaatteiden mukaan haastatteluihin osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, emmekä painostaneet niihin mitenkään. Haasta-

teltavan tulee voida kieltäytyä osallistumisesta ilman, että joutuu pelkäämään negatiivista vastaanottoa (Hyvärinen ym. 2017, 414). Haastateltavan itsemääräämisoikeus korostui myös siinä, että heillä oli mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin (Hyvärinen ym. 2017, 414).

Toteutimme haastattelut suljettujen ovien takana, jolloin vain me olimme kuulemassa haastateltavien vastaukset. Aineistot löytyivät omista puhelimistamme, joihin vain meillä on käyttöoikeudet. Litteroinnin jälkeen poistimme nauhoitukset heti.

Havainnoinneista lähetimme saatekirjeen päiväkodeille ennakkoon. Kirjeessä kerroimme, mitä olemme tekemässä, mihin havainnointimateriaalia käytetään sekä vanhemmille annettiin mahdollisuus kieltää lapsen havainnointi.

Eettisenä ongelmana oli tutkimustulosten todenmukaisuus havainnointitilanteissa. Nämä tilanteet pyrittiin järjestämään mahdollisimman tavalliseen arkeen päiväkodeissa. Mahdollisuutena kuitenkin oli, että työntekijät käyttivät tavallista enemmän englannin kielen painotusta, kun olimme tarkkailemassa lapsiryhmiä. Tulostetun version havaintomatriisista laitoimme silppuriin tutkimusten jälkeen.

5 TULOKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, miten varhaiskasvattajat määrittelevät kielirikasteisen varhaiskasvatuksen. Lisäksi halusimme selvittää, miten kielirikasteista toimintaa toteutetaan ja suunnitellaan sekä mitä menetelmiä niihin on käytössä.

Tutkimuksen tulokset ovat jaettu haastatteluista saatuihin tuloksiin sekä havainnoitteihin. Havainnoinnin osuus on pieni verrattaessa haastatteluista saatuihin tuloksiin. Havainnoinnin tulosten tarkoitus on tukea ja täydentää haastatteluista saatuja tuloksia. Haastatteluihin osallistui viisi (5) varhaiskasvatuksen työntekijää kahdesta (2) havainnoitavasta päiväkodista.

5.1 Haastattelut

Haastatteluista saadut tutkimustulokset esitellään samoihin teemoihin jaettuina, joita käytimme haastatteluissa. Teemoja ovat: 1. Taustatiedot, 2. Kielirikasteisuus päiväkodissa, 3. Kielirikasteisuuden toteuttaminen, 4. Kielirikasteisuus omana taitona ja 5. Vapaa sana opetusmenetelmistä.

Haastattelut numeroitiin satunnaisessa järjestyksessä yhdestä viiteen (1–5). Lainauksissa kutsumme tutkimukseen osallistuneita nimellä Haastateltava ja numero perässä osoittaa haastattelun numeron, esimerkiksi Haastateltava 1.

5.1.1 Kielirikasteisuus päiväkodissa

Ensimmäinen teemamme keskittyy kielirikasteisuuteen päiväkodissa. Kysyimme haastateltavilta, mitä heidän mielestään on kielirikasteinen varhaiskasvatus. Jokainen vastaaja määritteli kielirikasteisuuden varhaiskasvatuksessa omalla tavallaan, mutta myös yhtäläisyyksiä löytyi. Suora yhtäläisyys oli se, että jokainen vastaaja mielsi kielirikasteisuuden tarkoittavan nimenomaan englannin kielen lisäämistä varhaiskasvatukseen.

Jokainen vastaaja koki sen olevan vain pieni kosketus englannin kieleen osana arkea eikä sen tarkoitus ole oppia puhumaan englantia, vaan pikemminkin tutustuttaa lapset vieraaseen kieleen.

Sanottaisko niin kun englannin kielen sana siellä ja toinen täällä ja sitten ehkä joku yksi leikki päivän aikana tai tällä tapaa... Että sanottaisko että kuitenkin 90 prosenttia vähintään omalla äidinkielellä. (Haastateltava 1)

Ja se että se integroituu siihen meidän niinku toimintaan ettei välttämättä pidetä mitään tuokiota vaan se integroidaan siihen muuhun toimintaan. (Haastateltava 3)

Kaksi haastateltavaa painotti myönteisellä asenteella oppimista. Näissä pääpainona ovat leikki ja positiivinen kokemus. Tällöin ryhmän aikuiset toimivat esimerkkinä ja tsemppaajina lapsille.

Mun mielestä se on enemmänki niinku leikittelyä ja hassuttelua niiden enkkusanojen ja sen kokonaisuuden kans. (Haastateltava 2)

Yksi vastaajista nosti esiin myös lisääntyneet ulkomaalaistaustaiset perheet, joiden lapsien kielitausta voi olla mikä tahansa. Tällöin kielirikasteisuus varhaiskasvatuksessa saa uuden näkökulman, kun englantia käytetäänkin kommunikointiin heidän kanssaan.

Mun mielestä kielirikasteinen varhaiskasvatus on... No ensinnäkin, jos lähtee siitä, että meillä on nykyään koko ajan etenevissä määrin näitä maahanmuuttajalapsia, joiden kielitausta voi olla mitä tahansa, niin englantia on aika semmonen peruskieli, jolla niitten kans päästään alkuun ja siitä lähetään pikkuhiljaa rikastuttamaan. se on yks puoli. (Haastateltava 5)

Selvitimme haastateltavilta, miten kielirikasteisuus näkyy heidän päiväkotinsa tiloissa. Neljä viidestä haastateltavasta kertoi sen näkyvän eniten kuvina, joita löytyy ympäri päiväkoteja. Kuvat on sijoitettu seinille lapsen tasolle, josta heidän on niitä helppo tutkia pitkin päivää.

No meillä se näkyy just niinku aamupiirissä sanoin nii siellä on niinku suomeksi ja englanniksi viikonpäivät ja sit meillä on näitä erilaisia kuvia seinillä ja sit niihi on aina kirjoitettu englanniksi mitä siinä kuvassa on. (Haastateltava 4)

Kuvia oli kuitenkin usein täydennetty englanninkielisillä teksteillä. Samat neljä haastateltavaa kertoivat tiloista löytyvän muutakin englannin sanastoa teemoittain ja paikkakohtaisesti.

Kyllä meillä on tietysti nämä kuvat käytössä seinillä ja enkkusanastoa löytyy vessoista, molemmista ryhmätiloista... Sitte... No ryhmätiloissa enkkusanastoa näkyy ja sitä voi tsekkailla. (Haastateltava 2)

Haastateltavista neljä nosti esiin myös kasvattajan roolin tilojen materiaalien käytössä. Kasvattaja toimii mielenkiinnon luoja ja ajatuksien herättelijänä. Kasvattajan merkitys korostuu erityisesti pienimpien lasten kanssa toimiessa.

Sitten niin kun tuoda lapsille sitä mielenkiintoa että ”mikäs toi sana olikaan?” ja ja tuota, että se tulee niin kun että se herättää ajatuksia että arkisis tilois niin kun ajatuksen virittäjänä. (Haastateltava 1)

Mut onhan se ny paljo muuta, ku että seinällä on joku spagetti. Se on mun mielestä pienin osuus koko palettia, ja se mikä toiminnas sisällä on se joka ratkasee. (Haastateltava 2)

Siinä mielessä se on vähän niin ku haastava ku meidän päiväkodissa on vielä niin pieniä ettei ne osaa lukee vielä niin ei pysty sillä lailla niin kun että se on enemmän siellä asian esiin nostajana ja kasvattajana. Sieltä pitää lukea, että lapsi ymmärtää että on kyse englannin kielestä. (Haastateltava 1)

5.1.2 Kielirikasteisuuden toteuttaminen

Toinen teemamme käsitteli kielirikasteisuuden toteuttamista. Kysyimme haastateltavilta, millä tavoin englannin kielirikasteinen opetus toteutuu suunnitellusti heidän ryhmässään. Vastauksissa painotettiin eri asioita, mutta yhtäläisyyksiäkin löytyi.

Kolme viidestä haastateltavasta otti esiin englannin vuosikellon. Vuosikello jakaa toimintakauden erilaisiin aihepiireihin, joissa englantia käsitellään jokaisena kuukautena eri teemojen avulla.

Suunnitelmallisuus tietysti se mikä siinä on lähtökohtana ollu niin ku että se toimiva vuosikello systeemi että tulis niinkun vuoden aikana erilaiset aihepiirit käytyä lävitte. (Haastateltava 1)

No meillä on yks meidän opiskelija itseasiassa tehny tota niin meille semmosta kausisuunnitelmaa, että mitä missäkin kuussa otettais et mikkä olis semmosia teemoja minkä ympärillä se kielirikasteisuus näkyis et just erilaisia lauluja eri kuukausien ja ehkä vuodenaikojen mukaan ja... Sitte että mitä sanoja siinä vois sitte ottaa ja onko värejä vai sitte jotai muuta. (Haastateltava 4)

Osa haastateltavista mainitsi myös tiimeissä suunnittelun. Kaksi viidestä kertoi heidän suunnittelevan yhdessä tiimeissä viikkokohtaisen suunnitelman omalle ryhmälleen myös englannin osalta.

Varmaan niinku justii ku tiimit on tehny sen tiimi sopimuksen ja tiimeissä on mietitty niinku koko kauden suunnitelmat ja niinku näi. (Haastateltava 2)

Suunniteltii sitte siinä tiimissä ja järjestelmällisesti toteutettiin. (Haastateltava 3)

Kaksi haastateltavista kertoi viime toimintakauden olleen vielä melko suunnitelmatonta. Toiminta oli vielä alussa, ja kielirikasteisen toiminnan suunnittelu ei ollut ensimmäisten joukoissa tärkeysjärjestyksessä.

Viime vuosi oli vähä semmosta et mitä milloinki et ei ollu ehkä ihan niin suunnitelmallista. (Haastateltava 1)

Se kielirikasteisuus on siellä viimeisenä meidän tavoitteissa, että me halutaan perusarjen asiat ensin järjestää ja sitten mitä aikaa jää niin keskitytään siihen. (Haastateltava 5)

Yksi vastaajista korosti myös tieto- ja viestintäteknologian eli TVT-toiminnan merkitystä. Näissä on englanniksi useita harjoitteita ja pelejä, jotka innostavat lapsia puuhaamaan englannin kielirikasteen parissa.

TVT hommissa niin oli tuota että siellä tuotiin paljon noita enkkuaiheisia näkökulmia että oikeestaan sanottasko että varmaan kakskytä prosenttia tvt-asioista oli justiin tuohon enkkuun että me harjoteltiin niinkun kahootilla eläimiä ja ja sitten tuota ohjelmointirobotilla ohjelmointipöydällä niitä värejä ja ja sitten tuota pallon heitto pelissä värien nimiämisiä ja muotoja ja tämmösiä joo. (Haastateltava 1)

Halusimme myös selvittää haastateltavilta, miten kielirikasteisuus toteutuu puolestaan huomaamattomasti päiväkodin arjessa. Jokainen vastaaja koki sen olevan juuri arjen tilanteita ja kohtaamisia. Nämä arjentilanteet ovat päivittäin tapahtuvia keskusteluita, joissa kasvattaja ottaa tahattomasti tai tietoisesti kiinni jostain lapsen sanomasta ja käy sen läpi myös englanniksi.

Noh, sillä lailla justiin, että spontaaneis esiin nostois. Jos nyt vaikkapa ajateltuna, että laps menee vaikka autoleikkiin, niin mikäs se olikaan se auto englanniks. Tälläsen yksittäisen sanojen nostoo siinä niinkun että siinä ei välttämättä niinkun tarvii olla sitä suunniteltua toimintaa. (Haastateltava 1)

Värit on varmaa semmone kaikista helpoin mitä tulee... Ja sit tietysti laskeminen, lasketaan jonoo suomeksi ja englanniksi iha huomaamatta niinku. (Haastateltava 4)

Vaihtoehtoisesti kasvattaja puhuu englantia joko niin että lapset kuulevat tai niin, että lapset ovat osana keskustelua.

Välillä sitte aikuisten kesken saatetaan puhua tai jolleki sitte, jonka äidinkieli se on tai vanhempien kanssa. (Haastateltava 3)

Nyt kun meillä on esimerkiksi ryhmässä lapsi, joka puhuu pääsääntöisesti englantia niin itse sitten huomaa puhuvansa tosi paljon sanoittaen sitä arjen englantia. Ehkä se tulee siinä sitten muillekin lapsille, kun se on semmosta normaalia viestintää englantia puhuvan kans, niin muut saa siitä vähän niin kun korvamatoja samalla. (Haastateltava 5)

Kolme vastaajaa mainitsi englanninkieliset laulut osana varhaiskasvatuksen huomaamatonta kielirikastetta. Laulut voivat olla joko juuri päiväkotiin suunnattuja lastenlauluja tai vaihtoehtoisesti radiosta kuultavia englanninkielisiä kappaleita.

No sitten kans lauluissa, että periaattees niin kun synttärilauluja ollaan laulettu ensi suomeks ja sit heti perään enkuks ja siinä se. Niinkun siinä ei välttämättä lapset heti ajattele, että ai oliko siinäki jotaki enkkutekemistä, vaan se on niinkun luonnon juttu, että lauletaan tää laulu myös englanniksi. (Haastateltava 1)

Tai laulat englanniksi jotaki laulua. Joku hyvä biisi NRJ:ltä on jäänyt sun päähän soimaan, sä tuut töihin ja laulat sitä niin se on myös sitä taha-tonta. Sä annat sitä kielellistä mallia ihan huomaamattomiksi tilanteis. (Haastateltava 5)

Kysyimme haastateltavilta, mitä menetelmiä he itse käyttävät kielirikasteisessa varhaiskasvatuksessa. Neljä viidestä haastateltavasta kertoi käyttävänsä leikkejä ja pelejä, sillä nämä ovat hyvin paljon sovellettavissa myös kielirikasteiseen toimintaan. Yksinkertaisuudessaan nämä voivat olla perinteisiä leikkejä, jotka on vain käännetty englannin kielelle.

Erilaisissa leikeissä voi justinsa ottaa. Jos ajatellaan jossain liikuntaleikissä, että vaikka jos leikitään maa-meri-laivaa niin sitten se voiki olla vaikkapa englannin kielellä. Ei tarvii heittää maa-meri-laiva vaan voiki olla mitä tahansa että juostaan vaikka tonne dog, cat-viiva ja vaikkapa fish-viiva niinniin leikin tuotaniin tuntua, että kääntämistä englannin kielisiin termeihin. (Haastateltava 1)

No sitte oon pelannu lasten väripeliä lasten kans ja lasten pitää tietää mikä väri on ku se tulee englanniksi. (Haastateltava 4)

Kolme haastateltavaa käytti lauluja ja laululeikkejä menetelminään. Ne ovat helppoja, ja niitä on helposti saatavilla myös musiikintoistopalveluista, kuten Spotifysta.

Sit oli iha laululeikkejä mitä tehti tosi paljo... Minkä lisäksi iha vaa lauletti. (Haastateltava 3)

Kuunnellaan spotifystä lauluja. (Haastateltava 5)

Kolme haastateltavaa toi ilmi yksittäisten sanojen käytön erilaisissa tilanteissa. Kyseisiä sanoja käytetään sekä toimintojen että arkisten tilanteiden yhteydessä. Yksittäisiä sanoja voi hyödyntää myös tukiviittomilla. Yksi haastateltavista käytti tukiviittomia erilaisten ohjeistusten yhteydessä. Tällöin lapsi tunnistaa viittoman ja oppii sanoja sen avulla.

Sitte tosiaa ne käytännön tervehdykset niinku kiitos, kyllä, ei. (Haastateltava 3)

No sitte oon saattanu iha yksittäisiä sanoja käyttää arjessa... Ruokailussa tai pukemisessa tai ulkona joita iha vaa katottu mitä sielä näkyy. (Haastateltava 4)

Sitte mä näytin käsillä iha vaikka ohjeita wash your hands ja hieroin käsiä näin tai sitte tukiviittomien kans jollon ne tunnisti sen tukiviittoman ja sit ne alkas yhdistää sen siihen englantiin. (Haastateltava 3)

Kaksi haastateltavaa kertoi aamupiiristä, joissa käyttävät eniten kielirikasteisia menetelmiä. Näissä tulee lasten kanssa käytyä läpi kalenterisanastoa, värejä, numeroita ja säätiloja ja muita päivään liittyviä asioita.

No ite isompien kans viikonpäivät on just yks mitä tulee katottua. Yleensä aamupiirillä tulee katottua, mikä päivä on tänää, mikä oli eilen ja mikä on huomenna. Äää... No sitte laksemista justii laksetaa montako on paikalla tai sitte voidaan laskea jotai esineitä, eli justii tämmöissä matemaattisissa hetkissä. Noo sit oon joskus säätä oon kattonu ja on mietitty, onko aurinkoista vai jotain muuta englanniksi. (Haastateltava 4)

Yksi haastateltavista kertoi olevansa todella spontaani kielirikasteen menetelmien kanssa, joten hänellä oli vaikeuksia vastata kysymykseen. Hän kuitenkin tahtoo pyrkiä myös suunnitelmallisuuteen.

No mä oon ehkä persoonanan sellanen spontaani, että mä en niinku, tai mulla aika lailla lennosta lähtee se, että jostaki otan kiinni ja sitä ruvetaan lasten kans käymää läpille. Jos vaikka kuunnellaan musaa tai jutellaan jostai enkkuaiheesta, sanoista tai lauluista mutta kyllä suunnitellusti yritän totta kai toteuttaa niinku tiimissä sovitaan mutta aika paljon käytän sillee spontaanisti. (Haastateltava 2)

Yhdessä vastauksessa oli kiteytetty olennaisesti kielirikasteisuuden menetelmien ajatus asiakaskunta huomioiden.

Ihan sama mitä sä teet tavallaan niin kun suomenkielellä, niin se kaikki toimii myös enkun kielellä. (Haastateltava 5)

Kysyimme haastateltavilta, miten heidän päiväkodissaan suunnitellaan kielirikasteinen toiminta. Haastateltavat painottivat asioita monin erilaisin tavoin, mutta paljon yhtäläisyyksiäkin löytyi.

Jokainen haastateltava mainitsi tiimin osana kielirikasteen suunnittelun perustaa. Tiimit suunnittelevat keskenään ryhmäkohtaisesti viikoittaiset suunnitelmat ja toteuttavat toimintaansa niiden mukaan. Suunnitelmissa kasvattajat huomioivat lasten kehitys- ja ikätason sekä sen hetkiset kiinnostuksen kohteet.

Taitaa tulla vähä kertausta mutta tiimeittäin. Siinä on selkee kaava, että mitä pitki kuljetaa molemmat ryhmät ja molemmilla ryhmillä omat, ku eihä ne ny voi tietenkää samat olla hyvänen aika ku toiset on tommosia vaippahousuja. Siinä on selkee punanen lanka nyt, että mitä meidän enkkuasioille kuuluu ja miltä se näyttää meillä. (Haastateltava 2)

Sit tietenki niinku tiimeissä sitte tiimit suunnittelee, että mitenkäs me voitais nyt hyödyntää tätä kielirikasteisuutta ja ehkä se, että mitkä on niitä lasten sen hetkisiä kiinnostuksen kohteita että okei no mitenkäs me voitais nyt näihin kiinnostuksen kohteisiin yhdistää nyt sitte tätä kielirikasteisuutta. Että ehkä se on tiimeissä sitte pääosin viikko kerrallaan, että mitä milläki viikolla ja mikä on ajankohtaista. (Haastateltava 4)

Laajemmassa mittakaavassa kolme haastateltavaa painotti englannin vuosikellon merkitystä suunnittelussa. Vuosikello antaa hyvän pohjan ja suunnan kaikelle kielirikasteisen toiminnan suunnittelulle.

Työntekijä on laatinut semmosen kokovuotisen laajan enkkusuunnitelman, että minkälaista tyyliä lähdetään toteuttaa ja mitä teemoja kullonki otetaan. (Haastateltava 2)

Se on myöski tuola isompien ryhmässä ehkä enemmän näkyvillä mutta just sen pohjalta tavallaa ku on tehty semmone kausisuunnitelma et tavallaa mitä olis hyvä käydä vuoden aikana ja tietyn kuukauden aikana (Haastateltava 4)

Yksi haastateltavista muisti myös yksilöllisen suunnittelun. Jokainen kasvattaja omalta osaltaan huolehtii myös henkilökohtaisista suunnitelmistaan.

Sitten jokaisen kasvattajan omissa suunnitelmissa voidaan käydä omaa suunnitelmaa. (Haastateltava 1)

Esimiehen rooli suunnittelussa nousi yhdessä haastattelussa tärkeäksi. Esimieheltä voi kysyä apua toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä saada sitä kautta uutta näkökulmaa ja vinkkejä toimintaan.

Ööö esimies tasolta me saadaan hyvin vinkkejä, miten meidän kannattaa sitä mennä ja me käydään tosi paljon konsultoimassa meidän esimiestä, että josko jotain olis. Ja tavallaan sitä kautta. Sit me mukautetaan sitä meidän toimintaa eli jokainen ryhmä itse eskareista en sitä tiedä ne on oma toimintakulttuurinsa mutta meillä on aika vapaat kädet siihen mitä me tehään. (Haastateltava 5)

Neljä viidestä vastaajasta totesi, ettei vanhemmilta ollut tullut kehitysideoita englannin kielirikasteisuuden suhteen. Vain yksi vastaajista oli jutellut kerran lapsen vanhemman kanssa aiheesta, jolloin vanhempi on kysynyt, miten englannin kieltä opetetaan heidän päiväkodissaan. Kiitollisuutta sen sijaan oli tuotu esiin kahdelle haastateltavalle.

Mut ainaki todistettavasti yks on kysynyt! (Haastateltava 2)

Hirveesti on kyllä tykätty, mutta mulla ei ainakaa oo tiedot, että olis mitää erityistä toivetta. (Haastateltava 4)

He on vaan sillee et ”jes hyvä” et joku sitä toteuttaa ja ovat kiitollisia. (Haastateltava 3)

Neljä viidestä haastateltavasta puolestaan toivoi, että vanhempien kanssa tehtäisiin enemmän yhteistyötä.

Mut olis toki kiva enemmänki tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. (Haastateltava 2)

Kolme kertoi, että vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön haaste ei liity ainoastaan englannin kielirikasteiseen toimintaan vaan ylipäätään muuhunkin päiväkodin toimintaan.

Mut niin ku yleensäkki nii vanhempien osallisuus on tosi vaikeeta päiväkodissa. (Haastateltava 4)

5.1.3 Kielirikasteisuus omana taitona

Kolmantena teemana haastattelussamme oli kielirikasteisuus omana taitona. Ta-voitteenamme oli selvittää, mitä eri materiaaleja haastateltavat käyttävät kielirikasteisissa tuokioissa. Kaksi vastaajaa kertoi käyttävänsä kirjoja. Myös laulut ja kuvat tulivat ilmi kolmen eri haastateltavan vastauksista.

Sitte no kirjat on hyvä työväline myös vaikkei englanniksi oookkaa, mutta pystyyhän niistä kattoo kuvia ja käymää läpi iha sekä suomeksi että englanniksi asioita. (Haastateltava 4)

Mä käytän paljon omaa puhelintani, voidaan seurata vaikkapa joku laulu YouTubesta taaai ihan tämmöstä. (Haastateltava 5)

No ihan kuvia. Kuvia. No oikeesta paljolti kuvia, et ne kuvat lapset tunnistaa ja sit se kieli tulee tavallaan itseltä. (Haastateltava 3)

No ihan kuvakortteja niin ku näyttämään että mitä. (Haastateltava 4)

Kaksi vastaajista kertoi hyödyntävänsä internetiä ideoiden löytämisessä. Vastauksista korostui erityisesti yksi nettisivusto ja sen lisäksi kasvattajien itsenäisesti etsimät materiaalit.

Oikeen tommosia super hyviä matskuja on tuo Super Simple Learning on semmonen nettisivusto. (Haastateltava 1)

Mut tykkään käyttää tosi paljo erilaisia juttuja, että joko ite tekee jotai tai netistä kaivaa jotai materiaalia. (Haastateltava 2)

Selvitimme myös, ovatko haastateltavat saaneet ohjausta englannin kielirikasteisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yksi haastateltavista kertoi saaneensa perehdytystä.

Nojoo no tietysti ohjeistus niin on alunperinhän on tullu tuolta aikaisemmasta työpaikasta perehdytys siihen, että siellä on ollu semmonen enkukuvastaava kuka sitten on niin kun levittänyt tietoo ryhmiin ja ja sitä kautta sitä melkeimpä on alakuun päässy. (Haastateltava 1)

Kaksi viidestä kertoi, ettei ollut saanut minkäänlaista perehdytystä kielirikasteisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Puolestaan toiset kaksi vastaajista kertoi saaneensa perehdytystä esimiestasolta.

Mut en siis oo saanu mitää materiaalia enkä siihen mitään semmosta. (Haastateltava 2)

No ihan esimieheltä jonku verran. Se on käyny näitä tämmösiä kouluksia aiheeseen liittyen ja on jossain kehittämissryhmässä mukana. Seiltä on tullut ihan kuvia ja ohjausta just näihin peleihin. Ja tullu itelle tietoon esimiehen kautta. (Haastateltava 4)

Suusanallista ohjausta ihan esimiestasolta ja semmosta niin kun mä saisin varmasti enemmänkin, jos mä haluaisin. (Haastateltava 5)

Viides haastateltava kertoi itse selvittävänsä, miten toteuttaa toimintaa. Lisäksi hän kertoi muokkaavansa toimintatapoja ryhmän huomioiden.

Mutta mä tykkään itse selvittää ja edetä omalla temmolla. Mut se toimintamalli ei sovi kaikille, mutta itse aktiivisesti ettimällä ja miettimällä. Mutta niin kun mä sanoin niin esimerkiksi, jos mulla on yks valmis muotti niin se ei sovi kaikkiin, et sitä pitää pystyä hyvin raakalla kädellä muokkaamaan ja juuri sen kyseisen ryhmän tarpeisiin. (Haastateltava 5)

Opiskeluajoilta yksi haastateltavista kertoi saaneensa ohjausta kielirikasteisen toiminnan toteuttamiseen. Työkaverilta toiselle -menetelmä nostettiin myös esille haastattelussa.

No sitte toki ihan omina opiskeluaikoina nähny, että kuinka sitä toteutetaan sitä tällästä kielisuihkua. Et just aamupiirille mallia ja muuta semmosta et ihan seuraamalla. (Haastateltava 4)

Semmoset käytännön leikit menee vähän niin kun työkaverilta toiselle opittaes. (Haastateltava 1)

Neljä viidestä haastateltavasta toivoi materiaaleja kielirikasteisen varhaiskasvatuksen tueksi. Myös koulutukset nousivat esille yhden haastateltavan vastauksissa.

Sit toki olis kiva jos olis jotai materiaalipaketteja saatavilla ehkä enemmän, mistä ehkä pystyis itekki sit opiskelee ja ottaa käyttöön lasten kans. (Haastateltava 4)

No, ehkä semmonen niin kun selkee materiaali mitä voi sitten niin kun muokata. Että pitäis, tai olis kiva. Ei pitäis vaan olis kiva, että olis semmonen kirjanen, vihkonen tai jonku nettisivu tai joku mitä ikinä maailma kantaakaan mistä sä voisit kattoo, että hei tässä ois vähän suuntaa antava koko vuoden kattava toimintapaketti, mitä sä voit käyttää. Ihan semmosia toimintaideoita. Ehkä semmonen. (Haastateltava 5)

No ehkä ois kiva saada tota niin niin jotain semmosia koulutuksia mihkä pystyis osallistua koko työyhteisö tai ainaki mahdollisimman moni. (Haastateltava 4)

Kaksi vastaajista ehdotti, että materiaalien käytössä neuvottaisiin ja tuotaisiin esille mitä asioita lasten kanssa voisi tehdä. Yksi vastaajista toivoi myös saavansa pienten lasten kielelliseen kehitykseen teoriaa.

Ja tietysti joku joka niitä neuvoe niin kun oikealla tapaa käyttää ja. (Haastateltava 1)

Vois olla joku konspeti joka tavalla kouluttaa työntekijöitä sellaseen... Mä en tiedä oikeesti! Mut vois olla hyvä et olis tavallaa joku kultane keskitie, jota kaikki päiväkodit vois kulkea. (Haastateltava 2)

No kyl mä toivoisin ihan niin ku sitä teoriaa pienten lasten kielen oppimisesta ja miten esimerkiksi heidän kohdalla joilla se oma kielikään ei oo vielä kehittynyt. (Haastateltava 3)

Ensimmäinen haasteltava myös korosti työkavereiden välistä informaatiota. Yksi vastaajista nosti esille sen, millainen oppija itse on.

No kyllä mä siinä vaiheessa korostan sitä työkavereitten välistä oppimista, että ihan tiimipalaverieiski ihan varataan aikaa siihen enkun pohjimiseen ja yhdes ideoida. (Haastateltava 1)

Ku tuntuu et se on aina nii pientä, jos yks tuo päiväkodille jotai nii ois kiva päästä aina ite. Ku ite on ainaki semmonen oppija, että sit ku pääsee paikan päälle. (Haastateltava 4)

Lisäksi kysyimme haastateltavilta, millaista perehdytystä he toivoisivat kielirikasteiseen varhaiskasvatukseen. Yksi vastaajista toi esille perehdytyksen tärkeyden myös puhumiseen rohkaisun kannalta.

En ny tiä mitä se olis mut vois in kuvitella et sellaselle olis tilausta, koska mä luulen, et moni on enkun suhteen vielä aikalailta ehkä epävarmakin, kun pitää osata ääntää ja lausua muka oikein vaikka eihän lapset eikä kukaan sitä oikeasti vahtaa vierestä. (Haastateltava 2)

5.1.4 Vapaa sana opetusmenetelmistä

Viimeinen teema haastattelussamme oli vapaa sana opetusmenetelmistä. Kysyimme haastateltavilta heidän mielipiteistään kielirikasteisuuden toteuttamisesta ja kehittämisestä tulevaisuudessa. Kaikki viisi haastateltavaa oli sitä mieltä, että kielirikasteisuus on tärkeää. Kaksi vastaajista toivoi kielirikasteisuuden kuitenkin kehittyvän tulevaisuudessa.

Jotenki että se kehittyis tavallaa siihen et se olis niinku automaatti, että heti ku lapsi tulee hoitoon ni vois sanoo vanhemmille, että Good morning tai Nice to meet you tai mitä se nyt sitte oliskaa. (Haastateltava 2)

Perehtyä tai pureutua kannattais tietysti jonku tahon. (Haastateltava 1)

Yksi vastaus oli ristiriidassa kahden muun vastauksen kanssa, jotka liittyivät pienempien, alle 3-vuotiaiden, kielirikasteiseen opetukseen. Yksi kyseisistä vastaajista oli sitä mieltä, että myös pienemmille lapsille voisi kielirikasteisuutta toteuttaa.

Vois ehkä jopa mun mielestä pienemmilleki olla jo jotaki niinku tos omaski ryhmä nii iha jotaki pientä vois olla ku ainaki tää mikä meidän päiväkodis on ollu nii se on ollu yli kolme vuotiaille. (Haastateltava 4)

Kaksi haastateltavasta puolestaan pohti kielirikasteisuuden opetuksen kannattavuutta alle 3-vuotiaille ja lapsille, joilla suomi on toisena kielenä.

No mun mielestä se on hyvä juttu, että sitä aletaan pienemmästi asti, mutta mä mietin paljolti sitä haastetta, että niillä joilla se oma kieli ei vielä tuu ja jos se on vielä kehityksestä vähä jäljestä, että miten se sitten. (Haastateltava 3)

Se että hyötyykö alle kolmevuotiaat siitä niin ei välttämättä. Tai sitten miettiä sitä, että jos on S2, jonka tavoitteena on oppia suomen kieltä niin mikä se asetelukohta sitten siinä on, että siinä on monta liikkuvaa osaa. (Haastateltava 5)

Viimeisenä halusimme antaa mahdollisuuden haastateltavien kertoa jotain muita asioita kielirikasteisen varhaiskasvatuksen opetusmenetelmistä. Kolmella haastateltavalla ei ollut mitään lisää kerrottavana.

No tähän kohtaan mulla ei oo oikeestaan mitää lisättävää, että kaikki mitä ollaan opeteltu nii annoin teille tiedoksi. (Haastateltava 3)

No en, kyllä mä varmaan aika kattavasti kaiken sanoin. Ei nyt ainakaan tuu semmosta mieleen, suosittelen kokeilemaan. Ehdottomasti. Eikä tarte olla mikään nero kieleltäänsä eikä et heittäytyä vaan sinne sekaan. (Haastateltava 5)

Yksi haastateltava toi esille aikuisten rohkeuden puhua ja tuottaa englannin kieltä, vaikka ei osaisikaan täydellisesti englannin kieltä.

Luulen ainaki millä sais hyviä tuloksia aikaan nii semmone positiivinen ja niinku ilmaset ittees nii se olis tosi jees juttu. Enemmän aktivoitua ja alkaa toteuttaa sitä nii mä uskon, et sitte lapsekki sitä kautta tajuaa et hei toi aikuinenki ehkä mokas tos tai ei tai en tiedä, mutta tavallaan se et tulee rohkeus niille toteuttaa kans puhua ja et se olis niinku normaali asia ja voitais kannustaa toista siihen. (Haastateltava 2)

Yksi haastateltava pohti liikunnan ja englannin kielen yhdistämistä tulevaisuudessa. Lisäksi saimme yhden ajatuksen jatkotutkimuksesta.

No ehkä just se, et ku mä en tiedä kuinka ylipäänsä niinku liikuntaan yhdistää tota kielirikasteisuutta, nii mun mielestä on ollu tosi kiva, ku meillä on ollu semmosia pelejä mihin on yhdistetty tota toiminnallista tekemistä, et ehkä niinku just lisää semmosta ja erilaisia mahdollisuuksia siihen. (Haastateltava 4)

Ainut se haaste siinä on ku päiväkodin lapset eivät osaa lukee, ku ne vaatii sen että siinä on kasvattaja tukemas sitä hommaa. Että en tiä saisko jonkun medialaitteen kautta esimerkiks toteutettua tai joku jos jollaki ois oikeen aikaa ja osaamista niin vois suunnitella. Semmosia ehkä kehityshommia tulee ehkä ittellä mieleen. (Haastateltava 1)

5.2 Täydentävät havainnointiaineiston tulokset

Havainnointiaamujen aikana havainnoimme lapsia ja heidän mahdollista englannin kielen puhettaan. Ensimmäisessä havainnointipäiväkodissa yksi ryhmän lapsista sai kertoa englanniksi, mikä viikonpäivä oli. Lisäksi lapset saivat kertoa omia lempieläimiään ja toimintaa tuettiin kuvakorteilla, joista löytyi lisäksi englannin kielellä eläin. Yksi lapsista osasi kertoa käärmeen englanniksi. Toisessa päiväkodissa puolestaan lapset toistivat englanninkielisiä sanoja, joita kasvattaja heille kertoi, kuten värejä.

Havainnoimme myös hankkeeseen kuuluvien kahden eri ryhmän ryhmätiloja. Molemmissa ryhmissä oli esillä lautapelejä sekä erilaisia kuvakortteja, kuten eläinaiheisia. Toisessa päiväkodissa oli esillä aamupiiritaulu, joka sisälsi viikonpäivät. Myös palapelejä, kalenteri, englannin kuvasanakirja, maalivärejä, englanninkielinen laulu taustalla soi radiosta. Lisäksi rumpusoitin löytyi ryhmätilasta.

Toisessa päiväkodissa puolestaan ryhmätiloissa oli erilaisia taulukoita, joissa luki aakkoset, verbejä, laulujen sanoja sekä yksittäisiä sanoja kuten kiitos. Molempien päiväkotien muihin tiloihin oli kiinnitetty myös vaatesanaston kuvakortteja. Ensimmäisessä havainnointipäiväkodissa oli lisäksi ruokaan ja kylpyyn liittyviä kuvakortteja.

Havainnoimme kummassakin päiväkodissa suunniteltua opetusta, jonka kasvattajat toteuttivat. Kummassakin päiväkodissa käytiin lasten kanssa yhteisesti läpi värejä aamupiirillä. Tämän lisäksi toisessa päiväkodissa suunniteltu opetus toteutui viikonpäivien kertauksena, lempieläimiin tutustumalla sekä numeroiden opettelulla. Toisessa päiväkodissa käytiin puolestaan värien lisäksi läpi vaatesanastoa. Nämä kaikki toiminnot oli yhdistetty aamupiiriin.

Suunnitellun opetuksen lisäksi havainnoimme myös huomaamatonta opetusta. Tässä osiossa oli huomattava ero päiväkotien välillä. Toisessa päiväkodissa englanti oli ujutettu sujuvasti päiväkodin arkeen. Se kävi ilmi englanninkielisillä tervehdyksillä ja numeroina viikonpäiviä laskiessa. Toisessa päiväkodissa puolestaan painottui kuulo-oppiminen. Ryhmässä oli kaksikielinen lapsi, jonka kanssa kasvattaja kävi keskusteluja sekä suomeksi että englanniksi.

Kiinnitimme havainnoinneissamme huomiota materiaaleihin, joita kasvattajat käyttävät ja joita tiloista löytyy. Kummassakin päiväkodissa oli käytössä Super Simple learning -sivustolta saatavaa materiaalia. Havainnoinnissa materiaalit olivat kuvakortteja. Tämä materiaalisivusto mainittiin myös haastatteluissa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää englannin kielirikasteisen opetuksen määritelmä kasvattajien näkökulmasta sekä tarkastella siihen liittyviä suunnittelu- ja toteutustapoja. Tässä luvussa tuomme esille aineistojen keskeisimmät johtopäätökset osittain teemoittain. Etenimme aineistojen teemojen mukaisessa järjestyksessä, mutta yhdistimme toisiinsa kytkeytyviä johtopäätöksiä. Pääaineiston tukena toimivat täydentävät havainnoinnit sekä opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys.

Haastatteluista saatujen tulosten perusteella jokainen varhaiskasvattaja kokee kielirikasteisen varhaiskasvatuksen olevan yksi pala varhaiskasvatuksen palapelissä. Se kulkee mukana päivittäisissä toiminnoissa ujutettuna lasten arkeen. Esiin nousi myös päiväkotien lisääntyvä kansainvälisyys ja perheiden ulkomaalaistaustaisuus. Näin ollen myös varhaiskasvatus on osa monikulttuurista yhteiskuntaa (Aikamatkalla, 23.2.2017).

Kielirikasteisuus on pääasiassa kasvattajalähtöistä toimintaa, mutta se näkyy myös konkreettisesti päiväkotien tiloissa. Haastattelujen ja havainnointien pohjalta tämä tarkoitti pääasiassa seinillä olevia kuvia, joita oli usein täydennetty englanninkielisillä teksteillä.

Kielirikasteisen varhaiskasvatuksen toiminnan toteuttamiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta. Jokainen kasvattaja huolehtii omalta osaltaan suunnittelusta ja päivän kulusta, mutta suunnittelua toteutuu myös suuremmassa mittakaavassa. Haastatteluissa painotettiin vuosikellon tärkeyttä koko kauden toimintaa ajatellen. Tiimipalaverissa puolestaan keskityttiin ryhmä- ja viikkokohtaiseen suunnitteluun. Tarvittaessa ohjeita ja neuvoja voi kysyä myös esimieheltä. Vaikka jokainen haastateltava ei kokenutkaan suunnitelmallisuuden onnistuneen, haluttiin silti pyrkiä sitä kohti tulevaisuudessa. Toiminnan suunnittelu takaa laadukkaan varhaiskasvatuksen (Valteri, 15.3.2018). Kaikessa suunnittelussa tulee ensisijaisesti huomioida lasten kehitys- ja ikätaso. Menetelmien vaihtuvuus mahdollistaa onnistumisen kokemuksia iästä riippumatta (Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen, [viitattu 7.10.2019]).

Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin katsoa kielirikasteisuuden toteutuvan pääosin huomaamattomasti. Etenkin arkiset vuorovaikutustilanteet tunnistettiin otollisimmiksi hetkiksi englannin kielen opetuksen toteuttamiseen. Tähän liittyy oleellisenä osana myös kuulo-oppiminen.

Yleisimmät englannin kielirikasteisuuden menetelmät kasvattajien keskuudessa ovat selkeästi leikit ja pelit. Näissä suurina etuina ovat niiden monipuolisuus ja sovellettavuus. Lisäksi kasvattajat hyödyntävät opetuksessaan myös aamupiiriä. Tuokioiden antavat kasvattajalle mahdollisuuden käydä läpi sanastoa laidasta laitaan. Havainnointiemme pohjalta voidaan päätellä aamupiirien olevan päivän tärkein hetki kielirikasteisuuden kannalta. Niin näissä kuin muissakin kielirikasteisissa tuokioissa kasvattajat hyödyntävät pääosin itse internetistä hankkimiaan materiaaleja. Tällöin jokainen voi toteuttaa kielirikasteisen tuokionsa niiden materiaalien pohjalta, jotka tuntuvat itselle luonnollisilta. Tärkein esiin noussut huomio kasvattajan käyttämistä menetelmistä oli se, että kaiken, minkä voi tehdä suomeksi, voi tehdä myös englanniksi. Tällä tavoin kielirikasteisuuden toteuttaminen onnistuu spontaanisti missä tahansa tilanteessa.

Vanhempien osallisuus kielirikasteisen toiminnan toteuttamiseen on erittäin vähäistä. Osa vanhemmista vaikuttaa olevan epätietosia kielirikasteisuuden konkreettisesta toiminnasta, sillä esiin oli noussut kysymys englannin kielen toteutuksesta. Tämä saattaa olla myös osa syy kehitysideoiden vähyyteen. Kasvattajat toivovat enemmän yhteistyötä niin kielirikasteisuuden kuin muidenkin varhaiskasvatukseen liittyvien asioiden parissa. Kasvattajien ja huoltajien välinen kommunikointi on tärkeässä roolissa koko kasvatusyhteistyössä (Kannonkosken varhaiskasvatussuunnitelma 2019). Päällimmäisenä vastauksista välittyi vanhempien kiitollisuus kielirikasteisuuden mahdollisuudesta.

Kielirikasteisen varhaiskasvatuksen perehdytys kasvattajille on melko vähäistä. Ylemmältä taholta saa tarvittaessa apua, mutta pääosin tiedon hankinta on omalla vastuulla. Opetut toimintamallit perustuvat lähinnä omiin kokemuksiin sekä mallioppimiseen. Kasvattajat toivoivat käyttöönsä valmiita materiaaleja, joiden käyttöön myös ohjeistettaisiin. Tällä hetkellä materiaalien suunnitteluun ja etsintään kuluu paljon aikaa, joten valmis materiaalipankki helpottaisi ja nopeuttaisi kasvattajien

työtä. Lisäksi koulutukset sekä vastuuhenkilöt toisivat ideoita ja varmuutta omaan kielirikasteiseen osaamiseen. Toiveena olisi, että englanninkieliset fraasit tulisivat osaksi päiväkodin arkea ja olisivat automaatio sekä kasvattajille että vanhemmille.

Kielirikasteisuuden kohderyhmät aiheuttivat ristiriitaisia ajatuksia kasvattajien keskuudessa. Toisaalta kielirikasteisuutta toivotaan kaikille ja kaiken ikäisille, mutta toisaalta ollaan huolissaan sen vaikutuksesta pienempien lasten kielelliseen kehitykseen. Jos oma äidinkieli vasta kehittyy, hidastaako vieras kieli sitä? Monikulttuurisuuden lisääntyessä voidaan myös pohtia kielirikasteisuuden vaikutusta suomen kielen oppimiseen, mikäli äidinkieli on jokin muu.

Ristiriidoista huolimatta englannin kielirikasteinen varhaiskasvatus koetaan ainoastaan positiivisena lisänä päiväkodin arvoissa. Kaiken kaikkiaan sekä kasvattajat että vanhemmat toivovat kielirikasteisen varhaiskasvatuksen jatkuvan ja jopa lisääntyvän.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme aihe on ollut mukaansatempaava koko prosessin ajan. Olemme myös saaneet tutkimukseen osallistuneilta tahoilta hyvää palautetta. Suoritamme molemmat varhaiskasvatusopinnot, joten aiheen kohderyhmä oli selkeä. Meillä on kuitenkin aito halu työskennellä myös tulevaisuudessa lasten parissa, joten aiheen suuntaus oli molemmille mieluisa. Olemme työskennelleet kielirikasteisissa päiväkodeissa, joten tietämystä aiheesta on ennestään. Siksi olikin luontevaa tutkia ai-
hetta syvemmin.

Saatuamme idean aiheesta kuulimme sattumalta Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen Let's learn – englannin ensiakseleita -hankkeesta. Hankkeeseen mukaan pääseminen mahdollisti meille tutkimuksen toteuttamisen. Sovimme hankkeen johtajan kanssa, että lähetämme heille väliraportteja ja lopuksi esittelemme valmiin tuotoksen. Hankkeeseen osallistui myös muita opinnäytetöitä sekä kursseja, jotka osaltaan toivat hieman haasteita opinnäytetyömme prosessin alkuun. Pelkäsimme näiden sivuavan liikaa omaa tutkimustamme, mutta onneksemme olimme itse mukana kyseisillä kursseilla, joten pääsimme vaikuttamaan aiherajauksiin.

Parityöskentely on ollut meille luontevaa koko opiskelujen ajan, siitä syystä halusimme tehdä myös opinnäytetyön yhdessä. Parityöskentelyssä on sekä hyvät että huonot puolet. Työmäärän sekä stressin sai jakaa toisen kanssa, ja kaikkeen löytyi kaksi näkökulmaa. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat haastattelut, joita olimme molemmat toteuttamassa. Koemme saaneemme rikkaammat tutkimustulokset, kun kaksi haastattelijaa on ollut tulkitsemassa vastauksia. Parin kanssa työskennellessä on vastuussa oman työn lisäksi myös toisen työstä, jolloin tekemiseen löytyy erilaista motivaatiota. Haasteena kohtasimme aikataulujen yhdistämisen, sillä onneksemme, ja tässä tapauksessa hieman epäonneksemme, olemme molemmat päivätöissä. Tämän lisäksi loput jäljellä olevat opinnot ovat osaltaan vaikeuttaneet aikatauluja. Kiireisistä aikatauluista huolimatta olemme tyytyväisiä tasavertaiseen yhteistyöhömmä ja tavoiteajassa pysymiseen.

Suomi monikulttuuristuu koko ajan enemmän, jolloin myös eri äidinkielet lisääntyvät. Kommunikointiin tarvitaan lähes koko maailman yhteinen kieli, englanti, ja siten myös englannin kielirikastetta halutaan lisätä jo varhaiskasvatukseen. Kielirikasteinen varhaiskasvatus itsessään on ajankohtainen ja tuore aihe, jota ei ole vielä juurikaan tutkittu. Tästä syystä koemme opinnäytetyömme tutkimuksen tarpeelliseksi. Uudella tutkimuskohteella on kuitenkin myös varjopuolensa, sillä teoriatietoa aiheesta löytyy vähän.

Laadullisen tutkimuksen toteutus oli molemmille uutta, mutta onnistuimme mielestämme odotettua paremmin. Yhteistyö muiden tahojen kanssa sujui hyvin, mutta ei kuitenkaan mutkitta. Toinen päiväkotitoiminta oli meille entuudestaan tuttu, joten haastattelut ja havainnoinnit oli helppo sopia heidän kanssaan. Toiseen päiväkotiin saimme yhteyden monen välikäden kautta, jolloin tiedonsiirto oli ajoittain puutteellista. Saimme kuitenkin tarvittavan aineiston koottua ajallaan.

Tavoitteena oli saada haastatteluihin neljästä kuuteen kasvattajaa. Saimme viisi (5) haastateltavaa ja olemme tähän määrään erittäin tyytyväisiä. Haastattelukysymykset olivat mielestämme aseteltu vastaamaan tutkimuskysymyksiimme eikä tärkeitä kysymyksiä tarvinnut esittää. Vaikka aineisto oli melko niukkaa, se oli laadullisesti kuitenkin hyvin kattava ja vastasi tutkimuskysymyksiimme.

Jäimme pohtimaan, mitkä tekijät olisivat voineet vaikuttaa tutkimuksemme johtopäätöksiin. Jos tutkimus tehtäisiin esimerkiksi pari vuotta myöhemmin, olisiko kielirikasteisuus kehittynyt ja olisiko materiaalia enemmän saatavilla? Jos taas havainnoinnit olisi tehty yllättäen, olisiko kielirikasteisuus näkynyt päiväkodeissa niin paljon? Johtopäätöksiin vaikuttavia tekijöitä on monia, ja ne antavat myös uusia mahdollisuuksia jatkotutkimuksille, sillä kielirikasteinen toiminta voi olla tulevaisuudessa hyvinkin erilaista. Tulevaisuutta ajatellen olisi hyödyllistä tutkia, kuinka toimivia tutkimuksessa esiin nousseet menetelmät ovat. Koemme sekä meidän että muiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten hyötyvän tulevaisuudessa menetelmäpankista, johon on kerätty kielirikasteisen varhaiskasvatuksen opetusmenetelmiä.

On hyvä pysähtyä pohtimaan myös lapsilähtöisyyttä. Tällä hetkellä toiminta on pääosin aikuislähtöistä, joten se ei tue varhaiskasvatuksen ideologiaa lapsilähtöisyydestä. Aineistostamme nousi myös hyvä aate oman kielen kehityksestä. Kun pienen

lapsen oma kieli ei ole vielä kehittynyt, voi olla hankalaa harjoittaa rinnalla toista kieltä. Olisikin hyvä tutkia, hidastaako kielirikasteisuus tässä tapauksessa äidinkielen kehittymistä. Aineiston pohjalta heräsi myös kysymys kielirikasteisuuden hyödyistä lapsilla, joilla kieli vasta kehittyy tai joilla on suomi toisena kielenä (S2). Kõemme kuitenkin, että kielirikasteisuus on positiivinen lisä S2-lastenkin kohdalla, sillä englanti on joka tapauksessa tarpeellinen kommunikointikieli myös tulevaisuudessa. Kielirikasteisen varhaiskasvatuksen voisi siis nähdä nimensä mukaisesti rikautena päiväkodin arjessa.

LÄHTEET

- Aikamatkalla. 23.2.2017. Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: <http://www.aikamatkalla.fi/monikulttuurisuus/monikulttuurisuus-varhaiskasvatuksessa/>
- Aivoliitto. Ei päivystä. Puheen ja kielen kehitys. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.3.2019]. Saatavana: <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kielellinen-erityisvaikeus/arjen-vinkit-vanhemmille/puheen-ja-kielenkehitys/>
- Benefits of bilingual kindergarten. 21.11.2018. Sprouts. [Verkkosivu]. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: https://sprouts.co.th/benefits-of-a-bilingual-kindergarten/?fbclid=IwAR2H3Le6TFIFercvU9mylAlMQY589eiw84utXBIfYai5g_kT35li-ToGLyA
- Bhatia, T. K. & Ritchie, W. C. 2013. The handbook of bilingualism and multilingualism. Chichester: Wiley-Blackwell
- Espoon kaupungin puheterapeutit. 2014. Lapsen puheen ja kielen kehitys. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 13.3.2019]. Saatavana: <https://www.espool.fi/download/nome/%7BB90449D4-80CC-4108-A5B3-C08527F54587%7D/51948>
- Familia ry. 2015. Äidinkielenä kaksikielisyys: Kaksikulttuuristen perheiden näkökulmaa kaksikielisyyteen. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 13.3.2019]. Saatavana: http://pdf.duoduo.fi/kaksikielisyys-julkaisu.pdf?fbclid=IwAR2cgnbCD-XjvU_Y_mp1N7D7jZRMsl84-TmfcMxaYcKbggajxmc4g43SwDw
- Harju-Luukkainen, H. 2010. Sukellus kielikylpyyn. Perustietoa vanhemmille kielikylvystä. Helsinki. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: https://kulturfonden.webbhuset.fi/Site/Data/686/Files/Sukellus_kielikylpyyn.pdf
- Hiidenmaa, P. 2004. Suomen kieli: who cares?. Helsinki: Otava.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Huhtala, K. & Lehtinen, M. 2010. Tuetusti koulutien alkuun: Koulunsa aloittaneen lapsen kielen kehityksen ja itsetunnon tukeminen sadutuksen ja toiminnallisten harjoitteiden keinoin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Huhtinen, H. 2016. Kielikello. Kaksikielisyys on mahdollisuus ei itsestänselvyyss. [Verkoartikkeli]. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: <https://www.kielikello.fi/-/kaksikielisyys-on-mahdollisuus-ei-itsestaanselvyyss>

- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusu vuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun Käsi- kirja. Tampere: Vastapaino.
- Iivonen, A., Lieko, A., & Korpilahti, P. 1994. Lapsen normaali ja poikkeava kielen kehitys. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kaksikielinen varhaiskasvatus. Ei päiväystä. ePerusteet. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tekstikappale/1292280>
- KAMK. Ei päiväystä a. Haastattelu. [Verkkosivu]. Kajaanin ammattikorkeakoulu. [Viitattu 16.10.2019]. Saatavana: <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnayte-tyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetel- mat/Haastattelu>
- KAMK. Ei päiväystä b. Teemoittelu. [Verkkosivu]. Kajaanin ammattikorkeakoulu. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnayte-tyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tul- kinta/Teemoittelu>
- Kannonkosken varhaiskasvatussuunnitelma 2019. 2019. Yhteistyö varhaiskasva- tuksessa. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: https://peda.net/kan- nonkoski/varhaiskasvatus/vasu2017/3/3yv?fbclid=IwAR2gcFp1y--eX- kwiS59mjaTjr1FoszBnyNzSn96scGoRMOK3_u_jKikM0Wc
- Karasma, K. 2012. Suomi toisena kielen opetustieteen perusteet. Helsinki: Finn Lectura
- Kielellinen kehitys. Ei päiväystä. Lapsuus.Ouka.fi. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.3.2019] Saatavana: <https://lapsuus.ouka.fi/lapsen-ikakaudet/mietityttaako/kiellellinen-ke- hitys/>
- Kielikylpyopetuksen laajentaminen ja kielirikasteinen opetus. 2.11.2018. Kok- kola.fi. [Verkkosivu]. [Viitattu 15.10.2019]. Saatavana: https://www.kok- kola.fi/palvelut/opetus_ ja_ kasvatus/hankkeet_ ja_ projektit/fi_FI/kielikylpyope- tus/?fbclid=IwAR04bh2o1j2IC79POmvXOxG0MSuio1sPVKpVjo1q- ILB6bfcYUViPBXlwmA
- Koppa. 21.4.2016. Teemoittelu. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston- analyysimenetelmat/teemoittelu>
- Kuula, Arja. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus kustannus Oy
- Laurén, C. 2000. Kielten taitajaksi: Kielikylpy käytännössä. Jyväskylä:Atena.

- Laurén, C. 2007. Språkbadspedagogik. Teoksessa: Kielikylpykirja - Språkbadsboken. Björklund, S., Mård-Miettinen, K. & Turpeinen, H. (toim.) Vaasa: Levón-instituutti, 19-25.
- Laurén, C. 2008. Varhain monikieliseksi: Kielen oppimisen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura.
- Litja, T. & Oinonen, M. 2000. Mä en haluu!: Leikki-ikäisen arjen pulmia. Helsinki: Edita
- Lyytinen, P. & Lyytinen, H. 2003. Kielitaidon keskeinen merkitys tiedollisessa kehityksessä. Teoksessa: J. Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon: kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY, 87-120.
- Meirän vasu. 20.6.2017. Seinäjoki.fi. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 14.3.2019]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/varhaiskasvatuksenlomakkeet/r11ju2jVb/Seinajoen_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_Meiran_vasu_2017.pdf
- Mikä on kielipesä?. Ei päiväystä. Samediggi. [Verkkosivu]. [Viitattu 31.10.2019] Saatavana: <https://www.samediggi.fi/toiminta/saamen-kieli/kielipesa/>
- Mitä kielisuihku on?. Ei päiväystä. Tammela. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: <https://peda.net/tammela/varhaiskasvatus/ev/tvl/mko:file/download/d9d0bb862a9a25104a454f15c748614e699ad9a5/Mit%C3%A4%20kielisuihku%20on.pdf>
- Mård-Miettinen, K., Palojärvi, A. & Palviainen, Å. 13.1.2016. Journal. Kaksikielisen pedagogiikan toteuttaminen päiväkodissa. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 26.3.2019]. Saatavana: <https://journal.fi/afinla/article/view/53776>
- Nurmilaakso, M. & Välimäki A-L. (toim.). 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Mitä on varhaiskasvatus? [Verkkosivu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- PILKE. Ei päiväystä. Mitä tarkoittaa kielirikasteinen varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: <https://www.pilkepaivakodit.fi/paivakodit/paivakodit-nokia/peppi-bobby/>
- Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Mitä laadullinen tutkimus on?. Teoksessa: Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Helsinki: JTO, 47-57.

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemoittelu. [Verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Havainnointi. [Verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2006c. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. [Verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 16.10.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A., 2006d. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemahaastattelu. [Verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 16.10.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Saunders, M. N. K., Lewis, P. & Thornhill, A. 2019. Research methods for business students. New York: Pearson
- Schaffer, H. R. 2006. Key concepts in developmental psychology. Los Angeles: SAGE
- Sosiaalialan AMK-verkosto. 4.12.2014. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: <https://www.innokyla.fi/documents/764805/d761eee8-0536-4f08-8616-6bd59d605a78>
- Stake, E. 2010. Qualitative research: Studying how things work. New York: The Guilford Press
- TeAchnology. What is Language Immersion? [Verkojulkaisu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: http://www.teach-nology.com/teachers/bilingual_ed/languageimmersion.html
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valteri. 15.3.2018. Hyvin suunniteltu on tiimissä tehty. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: https://www.valteri.fi/hyvin-suunniteltu-on-tiimissa-tehty/?fbclid=IwAR1cXKbcgtdNcpmNy5MMNeuNhgxCB6_frlDSE7NIYfIXXQapGh9NLsWeJ_U

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Ei päiväystä. ePerusteet. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.10.2019]. Saatavana: <https://eperusteet.opintopolku.fi/?fbclid=IwAR3VUzU-1fHOisF8q4Q7-kaWcuAg-wHWpv9JYK8clqE4sm4AazBCJNns0rQs#/fi/ops/8967054/varhaiskasvatus/tekstikappale/8973466>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 2018. Helsinki: Opetushallitus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 14.3.2019]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vau.fi. 28.11.2011. Herkkyyksena lapsi oppii leikiten. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu 20.3.2019]. Saatavana: <https://www.vau.fi/vauva/kasvu-ja-kehitys/herkkyyskausi/>

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Äärelä R. 12.4.2015. AGON. Pohjoinen tiede- ja kulttuurilehti. Saamenkielisen kielikylvyn toteutus kielipesissä. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: <http://agon.fi/article/saamenkielisen-kielikylvyn-toteutus-kielipesissa/>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Haastattelurunko

Liite 3. Havaintomatriisi

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Olemme neljännen vuoden sosionomiopiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Toteutamme opinnäytetyömme liittyen kielirikasteisen varhaiskasvatuksen opetusmenetelmiin yhteistyössä Seinäjoen kaupungin Let's learn- englannin ensiaskeleita -hankkeen kanssa. Olemme tulossa päiväkotiin haastattelemaan työntekijöitä ja havainnoimaan sekä ryhmien tiloja että toimintaa. Opinnäytetyömme on täysin anonymi, joten lapset, työntekijät tai päiväkotieivät ole tunnistettavissa. Mikäli et halua lapsesi olevan mukana, ilmoitathan ryhmän kasvattajalle. 😊

Aurinkoisin terveisin,

Henna Koivuniemi ja Minttu-Emilia Harju

Liite 2. Haastattelurunko**HAASTATTELUKYSYMYKSET****TAUSTATIEDOT**

Mikä on työnimikkeesi?

Kuinka paljon sinulla on työkokemusta kielirikasteesta?

KIELIRIKASTEISUUS PÄIVÄKODISSA

Mitä mielestäsi on kielirikasteinen varhaiskasvatus?

Miten kielirikasteisuus näkyy päiväkotinne tiloissa?

KIELIRIKASTEISUUDEN TOTEUTTAMINEN

Millä tavoin englannin kielirikasteinen opetus toteutuu suunnitellusti ryhmässänne?

Miten kielirikasteisuus toteutuu huomaamattomasti päiväkodin arjessa?

Mitä muita menetelmiä itse käytät?

Miten kielirikasteinen toiminta suunnitellaan päiväkodissänne?

Onko vanhemmilta tullut kehitysideoita englannin opetukseen? Jos on, mitä?

KIELIRIKASTEISUUS OMANA TAITONA

Mitä materiaaleja käytät kielirikasteisissa tuokioissa?

Millaista ohjausta olet saanut kielirikasteisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen?

Millaista perehdytystä toivoisit kielirikasteiseen varhaiskasvatukseen?

VAPAA SANA OPETUSMENETELMISTÄ

Mitä mieltä olet kielirikasteisuuden toteuttamisesta ja kehittämisestä tulevaisuudessa?

Haluatko kertoa jotain muuta kielirikasteisen varhaiskasvatuksen opetusmenetelmistä? Jos haluat, mitä?

Liite 3. Havaintomatriisi

HAVAINNOINNIN KOHTEET	HAVAINNOINTI
Lapset	
Ryhmätilat	
Päiväkodin muut tilat	
Suunniteltu opetus	
Huomaamaton opetus	
Materiaalit	